

ETELÄAFRIKKALAISTEN KUOROLAISTEN KOKEMUKSIA OSALLISUUDESTA

Asko Puhakka
Maisterintutkielma
Musiikkikasvatus
Musiikin, taiteen ja
kulttuurintutkimuksen laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä Asko Puhakka	
Työn nimi Eteläafrikkalaisten kuorolaisten kokemuksia osallisuudesta	
Oppiaine Musiikkikasvatus	Työn laji Maisterintutkielma
Aika Syksy 2022 – Syksy 2023	Sivumäärä 55
<p>Tässä maisterintutkielmassa pyrin syventämään ymmärrystäni siitä, millaisia kokemuksia kuorolaisilla on osallisuudesta. Tutkimuksen aineistonkeruu tapahtui Etelä-Afrikassa syksyllä 2022 haastattelemalla eri kuoroissa vaikuttavia kuorolaisia. Etelä-Afrikka on erityisen tunnettu sen rikkaasta kuorokulttuurista ja maailmantason huippukuoroista. Toisaalta Etelä-Afrikka tunnetaan toisen maailmansodan jälkeisen ajan rasistisimman ja epäoikeudenmukaisimman politiikan, apartheidin, toteuttajana. Pyrin kuorolaisten osallisuuden kokemusten ohessa avaamaan, miksi kuorolaulaminen on Etelä-Afrikassa niin suosittu harrastus sekä iso osa valtion kulttuuria ja identiteettiä.</p>	
Asiasanat kuorolaulu, osallisuus, syrjäytyminen, belonging, acting, having, COVID-19	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

KUVIOT

KUVIO 1	Osallisuuden osatekijät	8
KUVIO 2	Osallisuuden osa-alueiden jakauma haastattelukommenteissa ...	31
KUVIO 3	Osallisuuden yksityiskohtaisempi jakauma haastattelukommenteissa	32
KUVIO 4	Kuorolaisten kokemuksia syrjäytymisestä	46
KUVIO 5	Kuorolaulajan kokemukset osallisuutta käsittelevistä ilmiöistä...	49

TAULUKOT

TAULUKKO 1	Keskeisimmät tutkimuskysymykset	20
TAULUKKO 2	Kuorolaisten laulamistaustaa	30

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	OSALLISUUS JA KUOROLAULAMINEN	4
2.1	Osallisuus	4
2.2	Kuorolaulun vaikutukset osallisuuteen.....	7
2.2.1	Acting	9
2.2.2	Belonging.....	10
2.2.3	Having.....	11
3	KUOROLAULUN MERKITYS ETELÄ-AFRIKASSA	13
3.1	Kolonialismi ja apartheid-politiikka.....	14
3.2	Eteläafrikkalainen identiteetti ja kuorolaulu	17
4	TUTKIMUSASETELMA	21
4.1	Tutkimuskysymykset	21
4.2	Tutkimusmenetelmä ja -aineisto.....	22
4.3	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	24
4.4	Tutkijan rooli.....	27
5	TUTKIMUSTULOKSET	30
5.1	Kuorolaulu ja acting	34
5.2	Kuorolaulu ja belonging.....	39
5.3	Kuorolaulu ja having.....	44
5.4	COVID-19: kokemuksia osallisuudesta ja syrjäytymisestä.....	46
5.5	Yhteenveto.....	50
6	POHDINTA.....	53
	LÄHTEET	56
	LIITTEET	59

1 JOHDANTO

Kysymys eteläafrikkalaisten kuorolaisten osallisuuden kokemuksista kuorotoiminnassa on kirjoittaessani hyvin ajankohtainen, sillä aihe sivuaa monia maailmalla havaittavia ilmiöitä. Voidaan todeta, että ihmisten eriarvoistuminen on lisääntynyt ja ihmisten välistä kahtiajakoa edistävät liikkeet ja aatteet ovat nostaneet profiiliaan ympäri maailma. Osallisuus ja sen kokemus on määritelty keskeiseksi yhteiskunnallista vakautta ja yksilön elämänlaatua kohentavaksi kokemuksen ulottuvuudeksi.

Osallisuuden vastakohtana ilmenevä lisääntyvä syrjäytyminen on tunnistettu erittäin vakavaksi yhteiskunnalliseksi ongelmaksi. Syrjäytymisen aiheuttamat ilmiöt laajentuvat yksilön kokemustasolta yhteiskunnalliselle ja globaalille epävakauden tasolle, jonka seurauksena syntyneitä puuttiloja voidaan pyrkiä kompensoimaan vahingollisin seurauksin. Tämä voi johtaa pahimmillaan ihmisryhmien välisiin verisiin konflikteihin, josta esimerkkinä jo kirjoitushetkellä puolitoista vuotta kestänyt Venäjän aloittama Ukrainan hyökkäyssota.

Viime aikoina Suomessa on paneuduttu aktiivisemmin keskusteluun eriarvoisuudesta, syrjinnästä ja rasismista kuin kenties koskaan. Etelä-Afrikassa kyseisten ilmiöiden merkitys on tunnistettu yhteiskunnallisessa keskustelussa ja vaikuttamisessa kansakuntaa määrittävänä avainkysymyksenä jo vuosisatojen ajan, sillä kolonialismin ja apartheidin jättämät valtavat jäljet näyttäytyvät jokaisen eteläafrikkalaisen elämässä. Eteläafrikkalaisessa yhteiskunnassa kuorojen eri taustoista tulevia ihmisiä yhdistävä merkitys on tunnistettu jo vuosikymmenien ajan, minkä takia tutkimus antaa erityisen näkökulman kuorotoiminnan vaikutuksiin osallisuuden kokemuksiin yhteiskunnassa, jossa eri ihmisryhmien välille on muodostunut vuorovaikutusta rajoittava luottamuksen puute.

Kuorolaulaminen on tuottanut minulle hienoja elämyksiä ja suurta hyvinvointia. On vaikeaa selittää, millaista kuorolaulaminen on henkilölle, joka ei ole harrastanut sitä, mutta erityistä siinä on mielestäni tietynlainen yhdessä tekemisen ja yhteyden kokemus. Kuorolaulamisessa on mielestäni erityisen hienoa, että lähes jokainen voi harrastaa sitä. Tärkeintä on mahdollisuus ja kiinnostus osallistua omalla äänellään yhteiseen toimintaan.

Koko kuorolaulamisen ajan olen tehnyt huomioita, kuinka yhteisöllistä kuorotoimintaa on. Mielestäni kuorotoimintaa aloitetaan musiikilliset intressit edellä, mutta myöhemmin toiminnan sosiaaliset puitteet muodostuvat merkityksellisemmäksi. Ihmisistä kuoroissa tulee erityisen merkityksellisiä, ja yhdessä laulamisen hetket tuntuvat erityisen mielekkäille ja tärkeille. Kuoroyhteisöjen erityislaatuinen merkityksellisyys on todettu useissa tutkimuksissa (Louhivuori, Salminen ja Lebaka, 2005, 85–90).

Yhteisöiden yksilön ylittävät voimavarat ja elämän merkityksellisyyttä lisäävät kysymykset ovat olleet aina lähellä sydäntäni. Kandidaatintutkielmani tarkasteli musiikin tunnilla olevia oppilasryhmiä oppimisen jaettuna voimavarana. Huomasin vasta taannoin useita vastaavuuksia osallisuuden ja kandidaatintutkielmani sosiologisen ja pedagogisen näkökulman välillä. Käsittelin osallisuuden kokemusta jo silloin yhtenä näkökulmana.

Sanna Salminen (2021a) tuo esille, että perinteisesti kuoroja on tarkasteltu ns. yhteisökuorojen (*community choir*) ja taiteellisesti korkeatasoisempien kuorojen jaon kautta. Tällainen kahtiajako ei ole kuitenkaan mielekäs, sillä yhteys korkean taiteellisen tason ja yksilöiden hyvinvoinnin välillä tunnustetaan kuorokentällä entistä paremmin. (2021a, 81). Kuorolaulamisen myönteisiä vaikutuksia yksilön hyvinvointiin ja mielenterveyteen ja sen sosiaalisen puolen vetoavuutta on tutkittu jo pitkään (Delius, Müller 2023; Williams, Jetten, Dingle 2022). Julia A.M. Delius ja Viktor Müller (2023) jatkavat, kuorolaulu todistetusti kehittää kommunikoinnin taitoja, laskee ikäihmisten riskiä sairastua dementiaan ja yksilön masennusoireita. (Delius & Müller 2023, 1.) Hyvinvoivat yksilöt ja yhteisöt pystyvät kestävämpään ja korkeampaan mahdolliseen taiteelliseen työskentelyyn kuin ihmiset ja yhteisöt, joiden voimavaroja menee enemmän sisäisten ongelmien ratkaisemiseen. Näin ollen myös toimintaan liittyvien ongelmien aktiiviseen ratkaisemiseen on enemmän voimavaroja ja aloitekykyä.

Musiikillisten taitojen merkitys evoluution näkökulmasta on useissa yhteyksissä todettu olevan ryhmän sosiaalista koheesiota ja yhteyden kokemusta lisäävässä kokemuksessa (William & Dingle 2023, 3). Viimeisen vuosikymmenen aikana kuorotutkimuksessa huomiota on kiinnitetty siihen, kuinka ihmisten keskinäiset aktiviteetit etenevät (Delius & Müller 2023). Erityisesti ihmisten välinen synkronisaatio on ollut useiden tutkimusten keskiössä, jolla viitataan ryhmän jäsenten sekä heidän fysiologisten järjestelmien ja niiden alajärjestelmien välisten monimutkaisten vuorovaikutusrakenteiden muodostumiseen. Kehollisen kognition näkökulmasta tutkimukset osoittavat, että kuorona toimivat ihmiset muodostavat superorganismien, jonka jäsenet ovat samanaikaisesti yhtenäistä ajattelevaa ja toimivaa orgaanista järjestelmää ja itsenäisiä toimijoita (Delius & Müller 2023, 1–7.)

Tutkimuksen pohjana toimii Raivion ja Karjalaisen (2013, 17) osallisuuden (*social inclusion*) teorian osa-alueiden jaottelu. Vaikka osallisuus on maailmanlaajuisen yhteiskuntaa leikkaavan tutkimuksen kuuma peruna (tutkimuksia), käsitettä on tutkittu vielä suhteellisen vähän musiikkikasvatuksen puolella.

Osallisuutta kuorotoiminnan näkökulmasta on tutkinut Salminen (2021a), jonka väitöskirja tutki kuorotoiminnan vaikutuksia osallisuuteen kuoronjohtajan näkökulmaa painottaen. Tutkimuksen kuoronjohtajapainotteisuus jätti tilaa kysymykselle: miten kuoron valtaisa enemmistö, kuorolaiset kokevat osallisuuden kuorossa? Oman tutkimukseni tavoitteena on tuoda tämän ryhmän ääni kuuluviin.

Seuraavassa osiossa käsittelemme osallisuuden teoreettista viitekehystä, josta etenemme tarkastelemaan osallisuutta kuorojen näkökulmasta. Myöhemmissä osioissa tutustumme tutkimusasetelmaan ja tutkimustuloksiin, sekä lopulta johtopäätöksiin.

2 OSALLISUUS JA KUOROLAULAMINEN

Tässä osiossa avaan osallisuuden teoreettista viitekehystä, kuorolaulun ja osallisuuden yhteyksiä, sekä eteläafrikkalaisen kuorolaulukulttuurin ominaispiirteitä. Kun ymmärrämme osallisuuden käsitteen, voimme tarkastella sen positiivisia vaikutuksia kuorolaulajan elämään. Väitän, että parantuneet elämänolot muodostuvat kuoron yhteiseksi resurssiksi, joka myös heijastuu kuoron taiteelliseen toimintaan positiivisesti. Osallisuuden näkökulmasta, mielestäni usein äärimmäisen autoritäärisellä kuorotoiminnalla on suuria riskejä alati kriittisemmässä ja avoimemmassa keskustelukulttuurissa. En myöskään allekirjoita vanhaan pinttynyttä myyttiä siitä, että taiteen alttarilla kärsiminen vuodattaa jotain parempaa. Osallisuuden merkitys elinvoimaisen kuoron ylläpitäjänä on suuri.

2.1 Osallisuus

Osallisuusteoria tarkastelee ihmisen kokemuksia omista vuorovaikutuksellisista toimintamahdollisuuksista maailmassa. Osallisuus ilmenee niin mikro- kuin makrotasolla, yksilön kokemustasosta globaaliin yhteiskunnalliseen tasoon. Osallisuus on vuosien mittaan yleistynyt yleisessä keskustelussa, etenkin laajemmassa sosiaalisessa ja yhteiskunnallisessa kontekstissa. Koulumaailmaan osallisuuden tavoittelemisen on sementoitunut YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksessa sekä näin ollen vuoden 2014 Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa, toteaa Löfström, Malama, Mattila, Sinisalo, Elo & Kivinen (2018, 56).

Isola, Kaartinen, Leemann, Lääperi, Schneider, Valtari & Keto-Tokoi (2017, 9) kirjoittavat, että yleisin suomalaisessa keskustelussa oleva osallisuuden määritelmä on Erik Allardtin Hyvinvoinnin ulottuvuuksien (1976) pohjalta muokattu Helka Raivion ja Jarno Karjalaisen (2013) osallisuuden osa-alueiden jaottelu. Allardtin (1976)

hyvinvoinnin ulottuvuudet muodostuvat ihmisen perustarpeista: Having, Loving ja Being. Having viittaa materiaalisiin olosuhteisiin, loving viittaa yhteyteen muihin ihmisiin, kun taas Being viittaa liittymisen tarpeeseen: osallistuminen ja merkityksellinen elämä. (Allardt 1976, 88–94.)

Isolan ym. (2017) tulokulma osallisuuteen on, että vaikka osallisuus on hyvin laaja ja vaikeasti hahmotettava käsite, sen toimintaan liittyviä kykyjä, mahdollisuuksia ja vapauksia tarkasteleva luonne soveltuu erinomaisesti eri hallinnonaloja, oppiaineita ja metodologioita yhdistäväksi, erilaisia näkökulmia ja lähestymistapoja alleen kokoavaksi sateenkaarikäsitteeksi (2017, 3; 10).

Osallisuudesta on puhuttu muutaman vuosikymmenen ajan. Osallisuuden käsitettä alettiin käyttää nykyisessä merkityksessään 70- ja 80-lukujen Ranskassa pyrkimyksessä kehittää yhteiskuntaan osallistumisen mahdollisuuksia (Salminen 2021a, 27). Atkinson ja Marlier (2010) valottavat, että Kööpenhaminassa vuonna 1995 pidetyssä YK:n sosiaalisen kehityksen huippukokouksessa määriteltiin, että osallistavassa yhteiskunnassa jokainen yksilö nähdään aktiivisena toimijana oikeuksineen ja vastuineen. Osallistavassa yhteiskunnassa asioita pyritään ratkaisemaan yhdessä. (2010, 3.)

Suomalaisen osallisuustutkimuksen keskiössä osallisuutta käsitellään tunneperäisenä, subjektiivisena, vuorovaikutuksessa syntyvänä ilmiönä, toteaa Salminen (2021a). Näin ollen yhteisöön kuulumisen tunne ja oman elämänkulun vaikutusmahdollisuuksista ovat tutkimuksen keskiössä. (2021a, 27.)

Katajan, Partion, Rannan, Setälän & Tarkan (2018) sanoin osallisuus sekoitetaan usein arkikeskustelussa osallistamiseen ja osallistumiseen. Kun tavoitteena on osallisuuden aito kokemus, ulkopuolelta tuleva osallistaja määrittää toiminnan, jolloin aktiivinen toimijuus jää vajavaiseksi. Osallisuuden kokemukseen liittyvä olennaisesti vapaaehtoisuus, yhteisöön kuulumisen ja kohdatuksi tulemisen tunne, sekä vapaus valita oma panoksensa tekemisessä. Katajan ja kumppanien mukaan yksilö voi osallistua toimintaan ilman edellä mainittujen tekijöiden toteutumista ja näin ollen osallisuuden kokemusta. (2018, 44–47.)

Osallisuuden vastakohtana voidaan mielestäni ajatella syrjäytymistä, jonka Atkinson & Marlier (2010) selostaa ilmenevän nuorten tyytymättömyytenä, mellakointina ja jopa demokratian toteutumisen vaarantumisena. He jatkavat, että eri maissa on erilaisia köyhyydestä ja syrjäytymisestä kärsiviä ryhmiä, ja kaikissa maissa täydellinen sukupuolten välinen tasa-arvo on toteutumatta. (2010, 3.) Salminen (2021a, 29) kuvaa, että osallisuuden puute lisää syrjäytymisen, hyvinvointivajeiden, sekä disorganisaatioilmiöiden, kuten rikollisuuden ja huumeisiin liittyvän toiminnan riskiä.

Syrjäytymisessä on kyse kahden tai useamman ihmisen, jossa yksilö tai kokonainen yhteisö eriytyy laajemmista sosiaalisista rakenteista, sekä niiden

asettamista normeista ja elintasosta, määrittelee Raivio & Karjalainen (2013). Laajimmillaan voidaan puhua jopa alueiden välisestä ilmiöstä. Syrjäytyminen on yhteisöissä luonnollinen ja elintärkeä mekanismi. Osallisuus onkin hyvä hahmottaa kolin käänntöpuolella olevana syrjäytymisen prosessimaisena vastakohtana, joka ei ole yksilön pysyvä ominaisuus, vaan sen kokemus vaihtelee eri vaiheissa elämää. (Raivio & Karjalainen 2013, 13–14.)

Mitä yhteisöt sitten tarkalleen ottaen ovat osallisuuden näkökulmasta? Arvelen, että yhteisöissä vallitsee ainainen osallistavien ja syrjäyttävien ilmiöiden dynaaminen vuorovaikutteinen prosessi, jolloin osallistavat ilmiöt kohdistuvat yleisön suosiossa oleviin henkilöihin. Syrjäyttävien ilmiöiden funktio on taas osoittaa, ketkä eivät kuulu yhteisöön. Näin ollen syrjäyttävät ilmiöt määrittävät ketkä kuuluvat yhteisöön tai ryhmään.

Osallisuuden teoriolla on paljon yhteneväisyyksiä muihin samankaltaisiin systeemiteorioihin. Raivio & Karjalainen (2013) avaavat, että puhutaan sosiaalisia rajoja ylittävistä osallistumisesta, joka lisää ymmärrystä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Toisaalta keskeisessä osassa on myös luottamuksen ja turvallisuuden kokemus sekä yhteisten normien ja arvojen arvostaminen sekä niihin sitoutuminen. Osallisuus havaitaan arvotavoitteena, joka voi myös ilmentyä ihmisten osallistumisena erilaisilla sosiaalisen olemisen tasoilla. (2013, 13–14.)

Eroina sosiaalisen pääoman teoriaan on, että osallisuus tai syrjäytyminen kuvaavat ensisijaisesti yksilöllisiin kokemuksiin ja tunteisiin pohjautuvaa olemisen tasoa (Raivio & Karjalainen 2013). Emme voi määrittellä toisten kokemuksia tai tunteita ulkoapäin, sillä emme voi varmasti tietää, kuinka kukin yksilö kokee tapahtuman. (2013, 13–14.) Tuumin, että yksilöllisen kokemustason saavuttamisen varmistamiseen pyrkimiseen haastattelemisen on erityisen hyvä tapa syventää ymmärrystä osallisuuden tai syrjäytymisen kokemuksista. Toinen eroavaisuus moniin teorioihin on, että osallisuuteen liittyvät myös yksilöllisten kokemusten ohella toimintakyvyt (*capabilities*), jotka voidaan suomeksi kääntää myös toimintamahdollisuuksina tai toimintavapauksina, lisää Raivio & Karjalainen (2013, 14).

Osallisuuden kokemukset muodostuvat ihmisen, toiminnan ja sen kohteen välisen merkityssuhteen muodossa (Isola ym. 2017). Näin ollen yksittäiset merkityksellisyyden kokemukset muodostavat merkityssuhteita, joiden kautta ihmiselle tärkeät ajatuskokonaisuudet ja myönteiset tuntemukset yhdistyvät ihmisten välisessä toiminnassa, kuten musiikissa. (Isola ym. 2017, 17.) Kuorotoiminnassa voidaan puhua musiikin avulla jaetuista tunnekokemuksista, jotka lisäävät osallisuuden kokemusta.

Salminen (2021a) selventää, että toimintakykyjen kautta keskitytään tarkastelemaan yksilön resurssien tai tyytyväisyyden sijaan siihen, mitä henkilön on

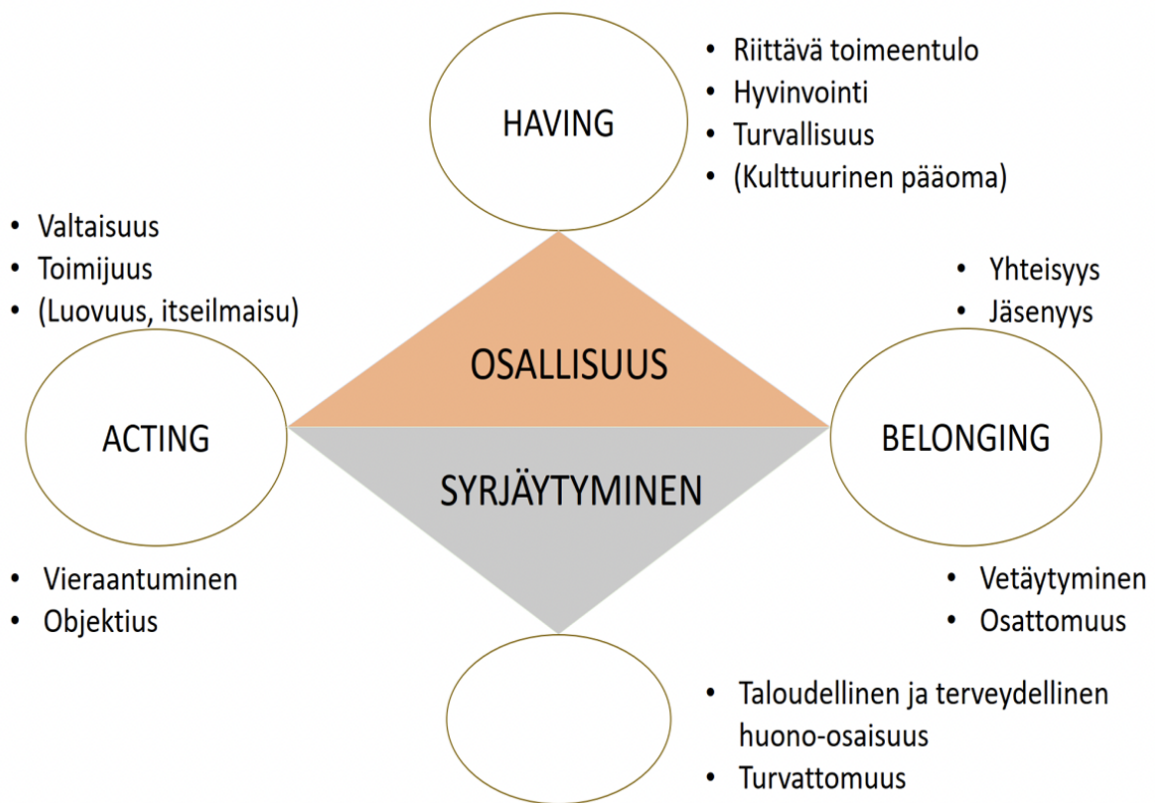
aidosti mahdollista tehdä ja olla. Elämän merkityksellisyys voi tuottaa väljyyttä, joka kompensoi taloudellista niukkuutta. (2021a, 29–30.)

Osallisuuden merkitystä yksilön hyvinvointiin ei voida sivuuttaa, varoittaa Raivio & Karjalainen (2013). Osallisuus ja sosiaaliset verkostot suojaavat erilaisia disorganisaatioilmiöitä (rikollisuus, huumeet), hyvinvointivajeita ja syrjäytymistä vastaan. Osallisuus on yhteisten normien hyväksymistä, yksilöiden ja ryhmien välistä vastavuoroisuutta ja altruismia. Edeltävien ilmiöiden ilmenemiseen tarvitaan luottamusta muita kohtaan, ja yhteiskunnan järjestelmien luotettavuutta. (2013, 19.)

On myös tärkeä painottaa tosiasiallisen tasa-arvon toteutumista osallisuuteen liittyvässä keskustelussa, lisää Raivio & Karjalainen (2013). Tasa-arvon näkeminen painottaen mahdollisuuksien tasa-arvoa haittaa aidon tasa-arvon toteutumista, sillä se painottaa uusliberalistisesti yksilön vastuuta. Vaikka mahdollisuuksien tasa-arvon näkökulmasta yksilölle annetaan mahdollisuus toimia, jää toimi ja sen seuraukset hänen vastuulleen. (2013, 28.)

2.2 Kuorolaulun vaikutukset osallisuuteen

Raivion ja Karjalaisen (2013) näkemyksessä osallisuus jakautuu kolmeen osaan: *Acting*, *Having*, sekä *Belonging*. *Acting* pitää sisällään valtaisuuden, toimijuuden sekä toiminnallisen osallisuuden kokemuksen. Riittävä toimeentulon, hyvinvoinnin sekä taloudellisen osallisuuden kokemus nähdään osana *Having*-osatekijää. Kolmas osatekijä, *Belonging*, muodostuu yhteisöihin kuulumisen, jäsenyyden sekä yhteisöllisen osallisuuden kokemuksesta. (2013, 16.) Kuorojen osallisuuden kokemuksia tutkinut Salminen lisää osallisuuden teoreettiseen viitekehykseen kulttuurisen pääoman sekä luovuuden ja itseilmaisun ulottuvuuden (Kuvio 1). Pohjaan oman teoriani tähän viitekehykseen.

KUVIO 1 Osallisuuden osatekijät (Salminen 2021a, 29; Raivio & Karjalainen, 17 pohjalta)

Salminen (2021a) avaa, että edellä mainittujen osatekijöiden toteutuminen tuottaa yksilötason hyvinvointia, joka mahdollistaa yhteiskuntaan sosiaalista kestävyyttä. Sosiaalinen kestävyys ilmenee sosiaalisena koheesiona, luottamuksena suvaitsevaisuutena, tulonjakoina, terveytenä ja toimintakykyinä. (2021a, 29). Sosiaalisilla musiikillisilla projekteilla, kuten kuorotoiminnalla, näyttää olevan selkeä myönteinen vaikutus yksilön hyvinvointiin, itsetuntoon ja kansalaisuuden kokemukseen, ilmaisee Oscar Odena (2023). Eräässä tutkimuksessa huomattiin, että sosiaaliset musiikilliset projektit vahvistavat osallistuvien yksilöiden sosiaalisia rakenteita turvattomissa ympäristöissä. (2023, 216–217.)

Isola ym. (2017) tuovat esille, että osallisuus muodostuu ihmisten ja muun maailman välisen vuorovaikutuksen kokemuksen ja merkityssuhteiden kautta. Kokemukset ja merkitykset muodostuvat merkeistä, joita voi olla katse, kosketus, valokuva, sana tai teksti, kulttuurinen tuotos, luontoesine- tai ilmiö. Merkkejä ovat myös nähdyksi tai kuulluksi tulemisen jälkeinen fysiologinen tunne tai mielikuva. (2017, 16–17.) Salmisen mukaan tunneilmaisu ja tunteiden jakaminen lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta. Toisaalta, jos tunteille ei ole tilaa tai yksilö ei koe arvostusta, yhteenkuuluvuuden kokemus on rajoittunutta. (2021a, 28.)

Osallisuuden kokemuksen lisääntymistä selittää osaltaan Isolan ym. (2017) esittelemät tutkimukset, joissa ilmenee, että nähdä ja kuulla tuleminen on fysiologinen tunne. Tutkimuksissa on todettu, että ihmisen hermosto reagoi ollessaan tietoinen nähdä tulemisesta. Toisessa tutkimuksessa havaittiin, että terapiavastaanotoilla kertojan sähkönjohtavuus ikään kuin siirtyi kuuntelijalle: kertojan kertomus siirtyy ikään kuin kuuntelijan kannettavaksi, mikä näkyy molempien ihon sähkönjohtavuuden muutoksena. (2017, 16–17.)

2.2.1 Acting

Salminen (2021a) kiteyttää, että toimijuudella viitataan yksilön tulevaisuuteen: kuinka yksilö uskoo voivansa vaikuttaa omaan elämäänsä? Toimijuutta ei voida tarkastella irti muista, vaan yksilö toimijuuteen vaikuttaa aikaulottuvuudessa olevat muut rakenteet. Rakenteet sitovat ja kannattelevat antaen tasapainoa ja puitteita toiminnalle. Toisaalta ne rajoittavat ja kaventavat yksilön toimintamahdollisuuksia. Yksilö voi kokea olevansa vapaa, mutta tosiasiasa toisintaa sosiokulttuurista ympäristöään ilman todellista ymmärrystä toiminnastaan. Kyse on kyvystä päättää tehdä toisin, jonka mahdollistamiseen tarvitaan luovuutta, tiedostamista tai reflektiota. (2021a, 32.)

Toimijuuden keskiössä on yksilön omaa suoriutumista ja vaikutusmahdollisuuksia tarkasteleva minäpystyvyys, sanoo Salminen (2021a). Toimintaan liittyvän pakottavuuden tunteen poistuminen voimaannuttaa yksilöä ja antaa tilaa luovuuden käyttämiseen. Luovat ryhmäprosessit lisäävät tasa-arvoisuuden kokemusta, kuuluvuutta, merkityksellisyyttä ja kannustaa tarttumaan uusiin mahdollisuuksiin. (Salminen 2021a, 32–33.)

Valtaisuutta (*empowerment*) kutsutaan toisinaan myös voimaantumiseksi tai valtaantumiseksi (Salminen 2021a). Valtaisuudella viitataan kykyyn nähdä, arvioida ja ilmaista toimintaan liittyviä tavoitteita, perusteita ja toteutusta sekä sitä, miten yksilö voi vaikuttaa näihin. Toisaalta valtaisuudella viitataan resurssihin ja päätöksentekoon liittyvään omistajuuteen, autonomiaan, itsevarmuuteen, omanarvontuntoon ja itseohjautuvuuteen. Valtaisuuden puutteesta kertoo sosiaalista häpeää ja kärsimystä sisältävä huono-osaisuusidentiteetti, joka periytyy sukupolvelta toiselle. Valtaisuutta voidaan vahvistaa luomalla luottamuksen ilmapiiriä, jossa voidaan sitoutua ja tulla kuulluksi. (2021a, 31–32.)

Sarah Bartolomen (2011, 276–277) tutkimuksessa ilmenee, että eteläafrikkalaiset kuorolaiset arvostavat kuorotoiminnan kautta opittuja henkilökohtaisia taitoja ja ominaisuuksia, kuten kurinalaisuus, ajankäytön hallinta ja suunnittelu, sitoutuminen sekä sinnikkyys. Nämä taidot ja tiedot voidaan osaltaan nähdä myös kulttuurisena pääomana.

2.2.2 Belonging

Kuulumiseen (*belonging*) liittyy yhteisyyden ja kuulumisen kokemus, joka tarkastelee inhimillistä liittymisen ja kuulumisen tarvetta, avaa Salminen, (2021a). Ihmisellä on tarve vastaanottaa katseita, kosketusta, sanoja tai soivaa musiikkia, sillä näiden merkkien läsnäolo vaikuttaa vastaanottajan autonomiseen hermostoon. (Salminen 2021a, 30–31.) Kuuluvuus muodostuu yhteisten normien ja arvojen hyväksymisen ja toteuttamisen kautta, joka mahdollistaa yhteisen ymmärryksen toteutumisen (Barrett 2017, 18–20).

Etelä-Afrikassa kuorojen positiivisia vaikutuksia yksilöön ja yhteiskuntaan on tutkittu erityisesti sosiaalisen pääoman teoreettisessa viitekehyksessä, joka voidaan hahmottaa osana osallisuusteorian belonging-osatekijää. Eteläafrikkalainen kuoronjohtaja Barrett (2017) selventää, että sosiaalisen pääoman teoriolla viitataan yhteistyötä tekevien ihmisten tai ryhmien välisiin yhteyksiin, joka tuottaa lisäarvoa tai hyötyä yhteistyössä oleville yksilöille. Teorian tiivistää ajatus: mitä parempia verkostoja ihmisellä on, sitä paremmat mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä myönteisesti. Sosiaalisen pääoman teorian mukaisesti vastavuoroiset luottamuksen normit muodostavat sosiaalisia verkostoja. Emme saa myöskään unohtaa yhteisen ymmärryksen ja hyväksynnän merkitystä yhteisön sosiaalista pääomaa tuottavissa prosesseissa. (Barrett 2017, 3;11;14.) Edellä mainittu pääoman ajatus mielessä pitäen, belonging viittaa laajemmin tunne- ja kokemustason ilmiöihin.

Barrett (2017) esittää viisi sosiaalista pääomaa lisäävää tekijää: Vapaaehtoinen yhteisötoiminta, verkostot ja yhteydet, vastavuoroisuus, luottamus sekä sosiaaliset normit ja arvot. (2017, 18–20.) Sosiaaliset normit ja arvot vastaavat osallisuusteorian having-osatekijän kulttuurista pääomaa. Barrettin (2017, 18–20) mukaan yhteisöt tarvitsevat yhteisiä normeja ja arvoja pystyäkseen muodostaa sosiaalista pääomaa.

Barrett (2017) viittaa tutkimuksiin, joissa sosiaalinen pääomalla on todettu yhteyksiä parantuneeseen terveyteen ja hyvinvointiin, ekonomiseen kasvuun ja vakauteen, parempaan koulutukseen. Sosiaalinen pääoma lisää myös tietoisuutta yhteisöjen ja taiteiden merkityksestä yhteiskunnassa. (2017, 13.) Barrettin (2017, 136–137) tutkimuksessa selviää, että kuorossa muodostuu korkeatasoista luottamusta, joka vahvistaa yhteisön koheesiota ja kuuluvuuden tunnetta. Lisäksi useissa tutkimuksissa on ilmennyt, että musiikin sosiaalinen luonne vahvistaa luontevasti sosiaalisen pääoman muodostumista, toteaa Barrett (2017, 2; Coffman 2006; Jones 2010; Pitts 2005; Putnam 2000).

Michael Barrettin (2017) sosiaalisen pääoman kokemuksia tarkastelevassa tutkimuksessa kuorolaiset kuvailivat kuoroa paikkana, jossa he olivat arvostettuja ja kaivattuja. Kuoro todettiin paikaksi, johon he kuuluivat. Kuorolaiset kokivat myös, että kuorossa muodostetut ihmissuhteet olivat erityisiä muihin ihmissuhteisiin verrattuna. Kuoro nähtiin kuoroperheenä, joka toimi kuorolaisen oman perheen

turvaverkon jatkeena (Barrett 2017, 63–67.) Kuvailtu ilmapiiri voidaan tulkita prososiaaliseksi.

Prososiaalisen ilmapiirin muodostumiseen vaikuttaa sosiaalisen musiikillisen toiminnan luonne. Tutkimuksissa on todettu, että emotionaaliset ennakkoluulot johtavat stereotypioita ja uskomuksia yleisemmin syrjintään (Jetten, Dingle 2023). Musiikillisella toiminnalla on suuri potentiaali myönteisten tunteiden herättämiseen, jonka seurauksena kielteisten tunteiden rooli kokemuksen aikana siirtyy taka-alalle. Musiikillisessa toiminnassa tapahtuva synkroninen tunnetason virittyminen johtaa sosiaaliseen yhteyteen ja hyväksyntään, vähentäen yksinäisyyden tunnetta. (Jetten, Dingle 2023, 2–3.) Synkronisen yhdessä laulamisen seurauksena jaetaan sama rytmi, hengityksen nopeus, syke, emotionaaliset tasot sekä äänen värähtelyt, johtaen illusioon siitä, että ryhmän jäsenet toimivat yhdessä ja tahtovat toisilleen hyvää (Salminen & van der Sandt 2020, 9). Toisin sanoen, musiikki vahvistaa yhteisyyden, jäsenyyden ja turvallisuuden kokemusta.

Bartolomen tutkimuksessa (2011) erityisen tärkeänä osallistumisen motivaattorina kuorolaiset kokivat suuren rakkauden musiikkia kohtaan. Kuorotoimintaan liittyvät suuret koetut hyödyt ilmentyvät syvänä sitoutumisena toimintaan. Kuorolaiset näkevät kuorot perheen kaltaisena yhteisönä, ja että tärkeät ihmissuhteet muodostuvat tehdessä musiikkia vertaisten kanssa. Kuorolaisten kokemuksissa toistuu myös narratiivi, jonka mukaan jokainen voi olla oma itsensä kuorossa. (2011, 276–277.)

2.2.3 Having

Salminen (2021a) tuo esille, että *having* liittyy elämiseen liittyviin elämän elementteihin, jotka ovat suhteellisen staattisia. Kyse on riittävästä toimeentulosta, hyvinvoinnista ja taloudellisesta osallisuudesta (2021a, 34–35). Näen, että sosiaalisesti ja musiikillisesti rikkaassa kuorotoiminnassa voisi tarkastella, kuinka kulttuurinen pääoman kokemus ilmentyy. Yhdyn opetushallituksen (2023) määritelmään, joka näkee kulttuurin ihmiskunnan ja sen sisäisten yhteisöjen henkisten ja materiaalistien saavutusten kokonaisuutena. Näin ollen ihminen omaksuu kulttuurillista pääomaa: elämässä vastaantulevia tietoja ja taitoja.

Osallisuus on systeemitheoria, joten sen jokainen osa-alue on dynaamisessa, keskinäisessä vuorovaikutussuhteessa. Osallisuuden *having*-osatekijä kuvastaa rakenteellista ja omistajuuden tasoa, joka on riippuvainen ympäristön olosuhteista, ollen suhteellisen vakaa elementti. *Having* on riippuvainen *acting*- ja *belonging*-osatekijöiden muuttujista. (Salminen & van der Sandt 2020, 9–10). *Acting* ja *belonging* kuvaavat enemmän tietynlaisia vuorovaikutuksen ja olemisen piirteitä, joihin esimerkiksi kuoroissa on helpompi vaikuttaa.

Kuorossa olevien toimijoiden voi olla esimerkiksi vaikeampi auttaa kuorolaista puutteelliseen toimeentuloon liittyvässä tilanteessa, kun taas kuorolaisen toimijuuteen tai yhteisyyden kokemusta on helpompi tukea erilaisilla toimenpiteillä luontevana osana kuorotoimintaa (Salminen & van der Sandt 2020). On myös todettava, että kuorolaisen turvallisuuden tunne ja hyvinvointi lisääntyvät mielekkään kuorotoiminnan myötä. Toisaalta, jos acting- ja belonging-tasoilla on suuria puutteita, turvallisuuden tunne ja hyvinvointi voivat olla vaikeampia saavuttaa. Kaiken kaikkiaan, nämä kolme osallisuuden osatekijää tasapainottavat toisiaan, pitäen yksilön osallisuuden pinnalla. (Salminen & van der Sandt 2020, 9-10.)

Bartolomen (2011) tutkimuksessa eteläafrikkalaiset kuorolaiset nostavat kuorolaulun merkittävimmäksi hyötytekijäksi mahdollisuuden rentoutumiseen kuoroympäristössä. Kuoro nähdään turvapaikkana, jonne koulun stressi ja paineet eivät yllä (2011, 276-277.)

3 KUOROLAULUN MERKITYS ETELÄ-AFRIKASSA

Mikä on laulamisen asema Etelä-Afrikassa? Miten maan historia on vaikuttanut kuorokulttuurin muodostumiseen? Entä miksi eteläafrikkalaiset kuorot ovat maailmankuuluja menestyjiä? Vastaus on tunnetusti enemmän kuin tekijöidensä summa, mutta seuraavassa luvussa pyrin vastaamaan osittain itselleni tärkeiksi nousseita elementtejä. Luku kuvailee vain pientä murto-osaa eteläafrikkalaisesta kuorolaulusta.

Etelä-Afrikka on kulttuurisen ja etnisen moninaisuuden kehto. Valtion virallisten sivujen mukaan Etelä-Afrikka on monikielinen valtio, jossa on 11 virallista kieltä (Afrikaans, Englanti, Ndebele, Pohjoinen Sotho, Eteläinen Sotho, Swati, Tsonga, Tswana, Venda, Xhosa ja Zulu), joista jokaiselle on taattu tasa-arvoinen asema (Bartolome 2018). Suurin osa eteläafrikkalaisista ovat monikielisiä ja pystyvät puhumaan vähintään kahta virallisista kielistä. Vuonna 2011 väestöstä 80,2 % oli tummaihoisia, 8,4 % valkoisia, 8,8% värillisiä sekä 2,5 % Intialais- tai aasialaistaustaisia. Valtiossa on kolme pääkaupunkia: Pretoria, Kapkaupunki, sekä Bloemfontein. (Bartolome 2018, 267.)

Eteläafrikkalaiset kuoronjohtajat kuvailevat kuoroja viestinviejänä, jotka jakavat tarinoita ja viestivät yleisölleen (Bartolome 2018). Eteläafrikkalaisen kuorolauluun liittyy hengellisyyden esteettinen ja tunnekokemus, jota ei voi olla sivuuttamatta. Bartolomen haastattelussa Michael Barrett toteaa, että se on ensisijainen syy, miksi lapset laulavat. (Bartolome 2018, 270–271.)

Etelä-Afrikan ainutlaatuinen kulttuurinen moninaisuus antaa kuoroille suuren mahdollisuuden esittää valtavan monipuolista ohjelmistoa, joka edustaa eri kulttuureja valtion sisällä (Bartolome 2018). Eri kulttuurien kielet ja lauluperinteet tuovat oman osansa ohjelmiston monipuolisuuteen. Näin ollen kuorojen ohjelmisto voi olla innovatiivinen ja esitellä Etelä-Afrikan monikulttuurista yhteiskuntaa. (Bartolome 2018, 271.)

Kuorotoiminnan merkitys tunnustetaan Etelä-Afrikassa ja siihen panostetaan paljon. Bartolome (2018) kertoo esimerkkinä, että kuorot ovat usein merkittävä osa oppilaitosten, kuten yliopistojen markkinointia ja rekrytointia. Oppilaitosten kuorot nähdään yhteisöä edustavana lippulaivana. Joka vuosi Pretorian yliopiston UP Camerata järjestää nuorisokuorofestivaalin, jossa mahdolliset tulevat yliopisto-opiskelijat pääsevät luontevasti tutustumaan yliopiston mahdollisuuksiin ja tarjontaan. Koulukuorot järjestävät säännöllisesti ilmaisia konsertteja, joissa kouluikäisten lasten ja kotiväen on mahdollista tutustua kuorotoimintaan. Monelle opiskelijalle lukiovalinta on perustunut kuoron maineeseen. (Bartolome 2018, 274.)

Kuorolaiset nähdään Etelä-Afrikan suurlähettiläinä, jotka edustavat moninaista kotimaataan ulkomailla, esittää Bartolome (2018). Tämän tapainen oman kulttuurin ylpeästi esille tuominen nähdään rakentavan ja ylläpitävän kansallista identiteettiä. (Bartolome 2018, 275–276.)

3.1 Kolonialismi ja apartheid-politiikka

Etelä-Afrikan historiaa tutkinut Thompson (1996) toteaa, että toisen maailmansodan jälkeen alkanut apartheid-politiikka on kenties Maailmansotien jälkeisen maailman pahamaineisin rasismien ja rodullisen sarron muoto. Apartheid-politiikalle tärkeänä voidaan nähdä vuosi 1948, jolloin Etelä-Afrikan Kansallispuolue koki poliittisen voiton, ja alkoi vahvistaa asemaansa valtiossa. Jo ensimmäisenä vuonna puolue alkoi edistämään valkoihoisten etuja Etelä-Afrikassa, joka kääntyi ajan myötä yhä enemmän tummaihoisten oikeuksia sortavaksi, syrjiväksi ja rassistiseksi politiikaksi. 30 vuoden ajan Kansallispuolue nautti valkoisen Afrikan väestön suosiosta, jonka aikana valtio muunsi vallan elimiä afrikan väestön etuja ajavaksi koneistoksi. (Thompson 1996, 187–189.)

Apartheid-järjestelmän ytimessä oli 4 pääpiirrettä (Thompson 1996). Ensimmäinen, Etelä-Afrikan väestö nähtiin muodostuvan neljästä eri ”rodullisesta” ryhmästä: valkoiset, värilliset, intialaiset ja afrikkalaiset. Toisena pääpiirteenä oli kolonialistinen arvojärjestelmä, jossa valkoiset nähtiin ainoana sivistyneenä ”rotuna”, joka johti valtion vallan valkoiseen yksinoikeuteen. Kolmas pääpiirre oli, että tummaihoisten ja värillisten edut olivat alisteisia valkoihoisiin nähden. Neljäntenä, vähemmistöväestönä olevista valkoisista tehtiin keinotekoisesti valtaväestö jakamalla tummaihoisen afrikkalainen väestö kymmeneen erilliseen valtioon, kun taas valkoiset nähtiin yhtenä kokonaisuutena. (Thompson 1996, 190.)

Rodullinen sortaminen johti siihen, että tummaihoisen väestö kärsi äärimmäisestä köyhyydestä, aliravitsemuksesta ja taudeista (Thompson 1996). Vuonna 1971 tummaihoisen kaivostyöntekijä ansaitsi vähemmän kuin vuonna 1911,

vaikka Etelä-Afrikan tuotannon arvo kolminkertaistui vuodesta 1950 vuoteen 1979. Voidaan todeta, että suuren taloudellisen kasvun hyötyjä oli enimmäkseen valkoinen väestö. (Thompson 1996, 188;195.)

Herää kysymys, miksei Afrikaans-väestö tehnyt asialle? Thompson (1996) selittää toimimattomuutta sillä, että Afrikaans-väestö hyötyi suuresti apartheid-politiikan seuraamasta vaurauden keskittymästä. Lisäksi muu tummaihoisen väestö oli siirretty "homelandeihin", joten heidän ainoa yhteys muuhun väestöön saattoi olla talossa toimiva palvelija. Tietämättömyyttä yhteiskunnan todellisesta tilasta lisäsi ja ylläpiti valtion median sensuuripolitiikka, joka piti Afrikaans-väestön tietämättömänä tummaihoisten ja värillisten ihmisten kohtuuttomista elinolosuhteista ja ahdingosta. Kaiken tämän lisäksi yhteiskunnassa vallitsi ilmapiiri, jossa apartheid politiikka tuotiin esille ainoana mahdollisena vaihtoehtona ja valkoinen väestö ei saanut kritisoida apartheid politiikkaa, tai heidät leimattiin kommunisteiksi. (Thompson 1996, 200–201.)

Vuosina 1989–1994 Etelä-Afrikka koki suuren mullistuksen, kun 300 vuotisen valkoisen rotusorron huipentumana toiminut apartheid-politiikka alkoi muuntua tummaihoista valtaväestöä suosivammaksi (Thompson 1996). Vaikka Apartheid-politiikkaa alettiin purkamaan 90-luvulla, tie yhdenvertaisempaan yhteiskuntaan vaatii aikaa. Vuonna 1996 tummaihoisten afrikkalaisten työttömyys (42,5%) oli todella paljon yleisempää kuin valkoisen väestön (4,5%). (Thompson 1996, 241;299.)

Apartheid on alleviivaavan selkeä esimerkki osallisuuden ja syrjäytymisen keskinäisestä olemassaolosta: kun joku kokee poliittisten toimien seurauksena osallisuutta, toiselle siitä voi seurata äärimmäistä syrjäytymistä. Yli 300-vuotinen kolonialismi on jättänyt epäluottamuksen ja turvattomuuden jäljen yhteiskuntaan. Mikä on kuorojen merkitys yhteiskunnassa?

Sosiaalisen pääoman teorian pioneeri Putnam (2000, 23) väittää, että kuoron kaltaiset sosiaalista pääomaa luovat yhteisöt ovat välttämättömyys alati muuttuvassa maailmassa. Bartolome (2011) viittaa Putnamin näkemykseen nykyisten, moninaistuvien yhteiskuntien keskeisestä ongelmasta: kuinka yhteistä identiteettiä muodostetaan? Yhteisen identiteetin muodostumisen haaste on erityisen relevantti eteläafrikkalaisessa yhteiskunnassa. Yhdistävä sosiaalinen pääoma (*Bridging social capital*), jonka muotona kuorot voidaan nähdä, on keskeisessä roolissa yhteisen maaperän löytämisessä. Kuoroihin panostaminen ilmenee jälkikäessä laajemman yhtenäisen eteläafrikkalaisen identiteetin muodossa. (Bartolome 2011, 277.)

Yhdistävä sosiaalinen pääoma viittaa erilaisista taustoista tulevien ihmisten välisiin yhteyksiin, Barrett (2017) kertoo. Yhteyksille luonteenomaista on hauras, mutta syventyessään osallisuutta lisäävä luonne. Yhdistävän sosiaalisen pääoman lisäksi puhutaan sitovasta (*bonding*) ja liittävä (*linking*) pääomasta. Kun yksilöt kokevat, että heillä on enemmän yhteisiä kuin erilaisia tekijöitä, puhutaan sitovasta

pääomasta. Liittävä sosiaalinen pääoma viittaa tilanteeseen, jossa yksilö luo ihmissuhteen ihmiseen tai organisaatioon, jolla on selkeitä vaikutusmahdollisuuksia häneen. Barrett uskoo, että yhdistävän sosiaalisen pääoman merkitys kasvaa moninaistuvassa maailmassa. (Barrett 2017, 16–17.) Etelä-Afrikassa kuoro nähdään siis yhdistävänä sosiaalisena pääomana, vahvistaen hauraita ja tulehtuneita yhteyksiä.

Eteläafrikkalaiset kuorolaiset tunnistavat kuoron moninaisena ympäristönä, jota he voivat käyttää työkaluna eri kulttuurien välisten yhteyksien luomiseen (Barrett 2017). Kuorolaiset myös tunnistavat eri kulttuurin edustajien välillä olevia raja-aitoja. (Barrett 2017, 69–70.)

Barrett (2017) esittelee sosiaalisen pääoman teorian pioneeri Robert Putnamin (1995) ajatuksia. Putnam väittää, että digitalisaation myötä kasvokkainen vuorovaikutus on vähentynyt ja sosiaalisen pääoman muodostumisen prosessien luonne muuttunut. Barrett jatkaa ajatusta tuomalla näkökulman digitalisaation mahdollistamista uusista osallistumis- ja vuorovaikutustavoista. Vaikka monia perinteisiä vuorovaikutuksen muotoja voidaan miettiä uudelleen digitaalisten käytänteiden kautta, musiikillista kollektiivista yhteisötilannetta ei voi toteuttaa esimerkiksi etänä, menettämättä samalla jotain. Useat tutkimukset todentavat, että yhteisötilanteen luoma uniikki vuorovaikutustilanne lisää hyvinvoinnin kokemuksia. (Barrett 2017, 2; Putnam 1995; Johnson, Louhivuori, Stewart, Tolvanen, Ross & Era 2013, 1061.)

Näkemyistä fyysisen kommunikoinnin tärkeydestä vahvistaa myös norjalainen tutkimus, jossa todettiin ihmisten sisäinen tarve sosiaaliselle vuorovaikutukselle, ja sen puutetilasta seuraavien sosiaalisen median liikakäytön ongelmien yhteys (Dutt 2023). Kommunikoinnin tapahtuessa pelkästään sosiaalisen median alustoilla, yksilöt alkavat kokemaan kielteisiä vaikutuksia hyvinvointiin. Käyttäjät kokevat osattomuutta, ja jos sosiaalinen media on ainoa keino vuorovaikuttaa objektiutta. Toisaalta ahdistuneisuus ja tyytymättömyys lisäävät digitaalisten alustojen liikakäyttöä. (Dutt 2023, 6.) Yhteismuusointi on luonteva keino nähdä ihmisiä, ja kokea hyväksyvä hymynkare.

Etelä-Afrikassa olevan segregaation luoma turvattomuus, eriarvoisuus ja epäluottamus ilmenivät myös tutkimuspäiväkirjani sivuilla (Puhakka 2022):

“Kun saimme laukut kasaan, tapasimme kuskimme, joka vei meidät majapaikkaamme Osborne Guest Houseen. Kuskimme oli erittäin avulias ja puhelias. Matkalla katselin ikkunasta, jolloin näin monia asioita. Tien varresta näkyi, kuinka erillään vähävaraisten sekä varakkaiden asuinalueet olivat. Eräs ihminen haki töitä seisoen tienristeyksessä. Liikenteessä näkyi paljon paikallisten värillisten suosimia pakettiautosta muokattuja busseja.”

Toisaalta kolonisaation ja tummaihoisen afrikkalaisen kulttuurin syrjinnän jättämät jäljet näkyivät myös tutkimuspäiväkirjassani seuraavalla tavalla (Puhakka 2022):

“Tiistaina aloitimme aamun keskustelemalla 4h kolonialismista ja etenkin dekoloniasaaniosta. Keskustelussa käytiin aihepiiri läpi. Konkreettisia ratkaisuita oli hankala löytää, sillä aihetta lähestyttiin aika mahdottomalta kuulostavasta näkökulmasta. Tuntui kuin keskustelussa olisi ollut hieman ajatuksena luoda afrikkalaista kulttuuria, yrittäen välttää etenkin länsimaisia kulttuureja. On valitettavaa, että siirtomaavallan aikana monet alkuperäisväestöjen kulttuurit ovat kuihtuneet tai jopa kuolleet, joten tietynlainen kulttuurien henkiinherättäminen voi olla joissain määreissä mahdotonta. Toimme tärkeitä näkökulmia Suomalaisesta pedagogiikasta, inklusiosta, tasa-arvosta ym. Päädyimme lopulta lopputulokseen, että kun oma identiteetti on selvillä, voidaan olla vuorovaikutussuhteessa muuhun maailmaan.”

Ihmisillä on suuri tarve päästä keskustelemaan hankalista ja kaikkia koskettavista asioista, mutta kaltoinkohtelun historian takia ajatus toisen kohtaamisesta voi tuntua pelottavalta. Kappaleessa mainitun valtavan sosiaalisen epäoikeudenmukaisuuden jättämät jäljet näkyvät ja tuntuvat Etelä-Afrikassa joka päivä. Ne näyttävät muodostuneen koko valtiota määrittäväksi ilmiöksi. Kuinka Etelä-Afrikassa on lähdetty ratkaisemaan tätä valtavaa ongelmaa?

3.2 Eteläafrikkalainen identiteetti ja kuorolaulu

Bartolome (2011) näkee, että yhteisen kansallisen identiteetin kokemuksen edistäminen on avainkysymys Etelä-Afrikan moninaisessa yhteiskunnassa. Suurimpia haasteita tuottaa erilaiset kulttuuriset ja etniset erot sekä apartheid-politiikkaan kärjistyvä rodullisen segregaaation historia. Useimmiten yhteinen historia ja kulttuuri valjastetaan luomaan yhtenäiskulttuuria, mutta Etelä-Afrikan historia on äärimmäisen kivulias, syrjinnän ja epäoikeudenmukaisuuden värittävä. (Bartolome 2011, 275.)

Apartheidin aikana erilaisten ihmisten välinen aitojen kohtaamisten ja yhteisten kokemusten värittävä vuorovaikutus väheni, lisäten ennakkoluuloja ja haitallisia olettamuksia, sanoo Bartolome (2011). Voidaan todeta, että kaikenlainen yhteistyö yksilöiden välillä edistää historiallisesti etnisyyden ja kulttuurin takia jakautuneiden ihmisryhmien raja-aitojen purkamista. Jakautuneesta yhteiskunnasta vapautumiseen Eteläafrikkalainen kuoronjohtaja Barrett korostaa Bartolomen haastattelussa monikulttuuristen kuorojen ja siitä seuraavan lisääntyneen kulttuurisen ymmärryksen merkitystä ennakkoluulojen ja stereotyyppien luomien raja-aitojen purkamisessa. (Bartolome 2011, 278.)

Kuorossa jäsenenä oleminen ja erilaisten ihmisten kanssa laulaminen vahvistaa kansallista identiteettiä, sanoo Bartolome (2011). Kilpailut vahvistavat yhteistä

identiteettiä, koska kilpailu antaa muuten kovin erilaisista taustoista oleville ihmisille jotain yhteistä, ”me-henkeä”. Kilpailuissa kuka vain Eteläafrikkalainen, riippumatta taustastaan, voi edustaa maataan. Näin kilpailut muodostavat yhteistä identiteettiä, joka ylittää kulttuurisia raja-aitoja. (Bartolome 2011, 275–276.)

Bartolome (2011) painottaa, että edeltävät puheenvuorot kansallisesta identiteetistä ovat peräisin enimmäkseen eteläafrikkalaisten kuoronjohtajien ja muiden tutkimukseen liittyneiden aikuisten kertomuksista, jotka ovat eläneet ennen ja jälkeen apartheid-politiikan päättymistä. Merkittävä osa kuorolaisista on syntynyt Apartheid-politiikan päättymisen jälkeen, joten heidän kokemuksensa kuorosta yhteisen identiteetin muodostajana voi poiketa suuresti. (Bartolome 2011, 276.)

Austin Okigbo (2010) esittää, että kuoromusiikista muodostui 1800-luvulla merkittävä tummaihoisten afrikkalaisten keino kulttuuri-identiteetin säilyttämiseen. Tarve kulttuuri-identiteettiä ylläpitävälle väylälle syntyi, kun eurooppalaisten kanssa rantautunut kolonialismi loi kysymyksen alkuperäisen afrikkalaisen kulttuuri-identiteetin selviytymisestä. Paikallisten lähetyssaarnaajien opetussuunnitelmaa osana oleva kuoromusiikki nähtiin luontevana keinona muokata kristillisiä keskeisiä oppeja afrikkalaiseen kontekstiin, jolloin kuoromusiikki toimi luontevana liimana afrikkalaisen identiteetin ja kristillisten keskeisten oppien välillä. Moni lähetyssaarnaaja oli tummaihoisen nationalistin, jotka loivat pohjan sortavia olosuhteita suosivan järjestelmän kritisoinnille. Nämä vanhat laulut ja tekstit olivat osaltaan purkamassa apartheid-politiikkaa. (Okigbo 2010, 43–47.)

Kun eurooppalainen kolonialistinen kulttuuri otti elintilaa paikalliskulttuurilta, tummaihoisen eliitti näki kuoromusiikin kenties parhaana keinona saavuttaa muu paikallinen väestö sekä tavoitteena säilyttää oman kulttuurin yhtenäisyys ja arvokkuus (Okigbo 2010). Toisaalta kuoromusiikin levittämistä tuettiin rahallisesti, sillä se nähtiin tehokkaana tapana edistää kristinuskon oppien opettamista. (Okigbo 2010, 59.)

Kuoromusiikin merkitys Etelä-Afrikan poliittisen, taloudellisen ja kulttuurisen kokemuksen kokemusmaailman ilmaisemiseen on pysynyt samana tähän päivään saakka (Okigbo 2010). Tänäkin päivänä, tummaihoisten aktivistien tavoitteena on vaalia afrikkalaista kulttuuriperintöä ja voimaannuttaa ihmisiä sosiaalisten, ekonomisten ja poliittisten haasteiden aikana. (Okigbo 2010, 59.) Hengellisen kuoromusiikin sementoituminen eteläafrikkalaisessa kuoromaailmassa ilmentyy toistuvasti. Olen laulanut useita eteläafrikkalaisia lauluja, joista suurin osa on hengellisiä. On todettava, että voin puhua pelkästään omasta kokemuksestani, Suomalaisena, joka on laulanut vain tunnetuimpia lauluja. Etelä-Afrikassa on myös paljon maallista kuoromusiikkia, mutta hengellisen musiikin osuus näyttyy valtavana.

Kuorolaulu toimi siis väylänä yhdistää omaa kulttuuria ja kieltä, ja samalla kristinuskon vaikutteita ja oppeja. Kuorolaulu toimi tietynlaisena kompromissina, jonka kautta paikalliset lähetyssaarnaajat pystyivät säilyttää paikallisten kielten aseman, mutta saavuttaa myös kristinuskon lähetystyön tavoitteita. Kristinuskon keskeiset ajatukset ja opit muuntuivat kuoromusiikin kautta luontevasti paikallisten kulttuurien muottiin.

Kilpailukulttuuri on eräs selkeä kuorokulttuurin yhteistä identiteettiä muodostava piirre Etelä-Afrikassa. Kun seuraa kansainvälisiä kuorokilpailuja ja yleistä kuorokeskustelua, Etelä-Afrikka nousee toistuvasti esille. Vahvan kilpailukulttuurin todetaan olevan kuorokulttuurin keskeinen eteenpäin vievä elementti (Bartolome, 2011). Kuorot osallistuvat aktiivisesti alueellisiin, valtakunnallisiin ja kansainvälisiin kuorokilpailuihin, joissa kuorot menestyvät tasaisen varmasti. Kuorokulttuurin arvostuksesta kertoo myös, että maineikkaat kuorot ovat saavuttaneet samanlaista asemaa kuin monet laajalti seuratut urheilulajit, kuten rugby. Kouluissa kilpailukulttuuri näkyy suurta ylpeyttä aiheuttavien koulukuoroissa annettujen ansiomerkkien muodossa. Toisaalta monelle kansainväliset kuorokilpailut ovat mahdollisuus päästä ulkomaille, kun se ei muuten olisi mahdollista. (Bartolome 2011, 268–274.)

Kuorokilpailut ovat todella merkittävä osa kuorojen vuosikalenteria, ja kilpailut ovat näkyvä osa koulujen toimintaa (Bartolome 2011). Kilpailuja on todella paljon, ja ne edistävät erilaisia tavoitteita: valtion suurin kuorokilpailu SASCE edistää monikulttuurisuutta, kun taas *Applous 12* edistää Afrikaans-kulttuuria. (Bartolome 2011, 273.)

Drakensberg Boys Choir School (2023) on eräs esimerkki siitä, kuinka koulu voi olla rakentunut musiikinopetusopetusjärjestelmän ympärille. Drakensbergin koulua käy 9–15-vuotiaat, jotka saattavat asua tuhansien kilometrien päässä kotoaan. Koulun etusivuilla koulun toimintakulttuurista kerrotaan seuraavaa (2023):

“The mission of the Drakensberg Boys Choir School is to prepare boys for life and leadership through excellence in music, academics, physical development and social enrichment, in a Christian environment.”

Eteläafrikkalaiset kuoronjohtajat kokevat, että kilpailut ovat iso syy siihen, miksi paikalliset kuorot ovat niin korkeatasoisia (Bartolome 2011). Syynä tähän on, että kilpailukulttuurin vallitessa hallinto on halukas palkkaamaan parhaat kuoronjohtajat. Näin ollen moni parhaista kuoronjohtajista johtaa koulukuoroja. Riittävä palkkaus on johtanut tilanteeseen, että kuorot ovat äärimmäisen tasokkaita. (Bartolome 2011, 273–274.)

Kuorojen ja kuorokilpailujen rooli on merkittävä, kun puhutaan musiikillisia kulttuureja arvostavan ja kehittävän kulttuurin muodostamisesta (Bartolome 2011).

Kansalliset kuorokilpailut kasvattavat uusia sukupolvia, jotka pyrkivät edistämään afrikkalaisten alkuperäiskansojen kuorokulttuuria. (Bartolome 2011, 274–275.)

Kuorolaulun merkitys eteläafrikkalaisen identiteetin muodostumisessa on siis valtava. Kuoro on luonteva ja turvallinen alusta erilaisten ihmisten ja kulttuurien kanssakäymiselle, joka edesauttaa yhteisen identiteetin muodostumista. Toisaalta kilpailevat kuorot edustavat erityisen yhteistyökykyisiä, useimmiten monikulttuurisia yhteisöjä.

4 TUTKIMUSASETELMA

4.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, kuinka kuoroissa laulavat kuorolaiset kokevat osallisuuden, sekä tunnistavatko he ilmiön osana kuorotoimintaa. Haastattelun keskiössä on kuorolaisen kokemuspohjan kartoittaminen kyseisessä kuorossa ja yleistä kuorolaulamiseen liittyvää ajatusmaailmaa. Haastattelu etenee osallisuutta ja kuuluvuuden tunnetta mittaaviin kysymyksiin, kuten kuorolaisen vaikutusmahdollisuuksiin kuorossa. Haastattelun loppupuolella kysyn kuorolaisilta mitkä tekijät, kuten aktiviteetit, vaikuttavat heidän mielestään osallisuuden kokemukseen ja tuleeko heille mieleen kappale, jossa esiintyy osallisuuden kokemusta.

TAULUKKO 1 Keskeisimmät tutkimuskysymykset

Keskeisimmät tutkimuskysymykset
Millaisia osallisuuden kokemuksia kuorolaiset kokevat kuorotoiminnassa?
Mistä asioista osallisuuden kokemus rakentuu ja millaisia osallisuutta tuottavia rakenteita kuoroissa on?
Tunnistavatko kuorolaiset osallisuuden kokemuksen merkityksen ja mahdolliset vaikutukset?

Millaisia vaikutuksia koronapandemialla oli kuorolaulamiseen ja osallisuuden kokemukseen?

Nostin kysymyksen 4. tutkimuksen keskeisiin kysymyksiin vasta ensimmäisen haastattelun jälkeen. Haastattelua toteuttaessani ymmärsin, että aiheen sivuuttaminen tutkimuksessa olisi suuri virhe. Koronapandemia oli tutkimusta tehdessäni vielä hyvin tuore ja jatkuva ilmiö. Kuoroille pandemian kokoontumisrajoitteet olivat erittäin verottavia, ja monet kuorot ovat päässeet jatkamaan toimintaansa vasta noin vuosi sitten. Pandemiakriisi toi tutkimukseeni ainutlaatuisen kontekstuaalisen lähestymiskulman osallisuuden kokemuksen tutkimukseen. Tarkemmat haastattelukysymykset löytyvät liitteistä (Liite 1).

4.2 Tutkimusmenetelmä ja -aineisto

Tutkimukseni on kvalitatiivinen, lähestymistavaltaan etnografinen tutkimus, jonka aineisto muodostuu puolistrukturoiduista yksilöllisistä teemahaastatteluista sekä matkan aikana kirjoittamastani tutkimuspäiväkirjasta. Tutkijana lähestyin itselleni vieraita kulttuureita mahdollisimman avoimin mielin, reflektoiden omia taustaoletuksiani ja antaen tutkimuskysymysten muodostua tutkimuskohteitten ehdoilla. Näin tutkimus on kokonaisvaltaista ymmärryksen syventämistä, jonka aineisto muodostuu kuorolaisille luonnollisissa ympäristöissä kuten Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara sanoittavat (2009, 164). Tutkimukseni muodostuu etnografisesta sisällönanalyysistä, jossa pyritään muodostamaan käsitystä kuoroyhteisöjen toiminnasta ja siitä, kuinka kuorojen kulttuuriset merkitykset ohjaavat yksilöiden toimintaa ja kokemusten tulkintaa (Hirsjärvi & Hurme 2000, 152; 160).

Aineistonkeruu tapahtui Etelä-Afrikassa lokakuussa 2022 kahden viikon aikana (17.10-28.10.2022.). Yksilö-haastattelin seitsemää kuorolaista kolmesta eri kuorosta Gautengin ja KwaZulu-Natalin provinseissa. Haastateltavia etsiessäni kiinnitin huomiota siihen, kuorolaiset olivat useasta eri kuorosta, sekä siihen että haastateltavat tulisivat erilaisista sosiaalisista ja kulttuurisista taustoista. Haastattelun muoto oli puolistrukturoitu teemahaastattelu, jolle on luonteenomaista hyvin vapaamuotoinen keskustelumahdollisuus tarkasti valittujen aiheiden ympärillä. Päädyin yksilöhaastatteluihin, sillä halusin antaa jokaiselle haastateltavalleni mahdollisimman turvallisen ja ulkopuolisilta kontrolloivilta vaikutuksilta vapaan tilan sanoittaa oma kokemuksensa. (Hirsjärvi & kumppanit 2009, 208–211.) Haastattelukysymysten pohjana toimi Isolan ym. (2017) kysymyspatteristo osallisuuden kokemuksesta, jonka kysymyksiä muokkasin kuorokontekstiin sopivammaksi. Haastattelun

muokkaaminen ja haastateltavien puheen annin monipuolisuuteen liittyviin haasteisiin varautuminen tapahtui harjoittelemalla haastattelutilannetta kahden koehaastateltavan kanssa (Hirsjärvi & kumppanit 2009, 211). Teemahaastattelua voidaan käyttää sekä kvalitatiivisten, että kvantitatiivisten aineistona (Hirsjärvi ym. 2009, 208).

Haastatteluperiodin jälkeen aloitin haastattelujen litteroinnin, jonka ohessa perehdyin lisää aihetta ympäröivään kirjallisuuteen. Litteroinnilla tarkoitetaan haastattelun puhtaaksi kirjoittamista (Hirsjärvi & kumppanit 2009, 222). Haastattelut litteroitiin vuodenvaihteen 2022–2023 aikana käyttämällä Microsoft Word-ohjelman sanelin-toimintoa. Kävin jokaisen haastattelun huolellisesti läpi, tarkistaen että teksti ja ääni vastaavat toisiaan.

Analyysivaiheeseen pääsin maaliskuussa, jolloin toimin etnografiselle tutkimukselle tyypillisesti, avoimesti pyrkimättä ennakko-oletuksiin. Analysoin aineistoa käyttäen laadullista sisällönanalyysimenetelmää. Lähestyin aineistoa koodaamalla tekstiä ja siirtämällä koodatut tekstit laskentataulukotyökaluun, jossa haastattelun kommentit olivat ryhmitelty osallisuuden teemoittain (Eskola & Vastamäki 2015, 42–43). Loin jokaisesta haastateltavasta kokoavan profiilin, joka auttoi kuvailemaan aineistoa ja yksilöllisiä eroja ja syitä (Hirsjärvi & Hurme 2000, 146). Jokaista yksilöllisen haastattelun kautta paikallistettavaa kommenttia voitiin tarkastella sekä yksilöllisen haastattelun, että teeman näkökulmasta. Rantala (2010) näkee tietokoneohjelmistojen hyödyntämisen etuina aineiston paremman hallinnan, jolloin aineistoa on helppo luokitella ja järjestää tarvittaessa uudestaan. Ohjelmisto mahdollistaa kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen menetelmän yhdistämisen. Toisaalta ohjelmistoa hyödyntäessä tutkija voi sokeutua tutkimuksen perimmäiselle tarkoitukselle (2010, 108–110.)

Aineistoa lukiessani pyrin muodostamaan kokonaiskuvaavaa Hirsjärven ja Hurmeen (2000) ehdottamalla menetelmillä. Ymmärrys syveni asettamalla kysymyksiä: kuka, mikä, milloin, missä ja miksi. Lisäksi kiinnitin huomiota haastatteluissa ilmeneviin olosuhteisiin, määrittelyihin, prosesseihin, toimintoihin, tapahtumiin, strategioihin sekä suhteisiin ja rakenteisiin. Aineiston analyysin alussa pyrin kuvailemaan aineistokokonaisuutta, josta etenin tunnistamaan haastatteluissa toistuvia yhteyksiä. Yhteyksien muodostuttua aloitin koodaamisen, ja lopulta raportoin löydökseni. (2000, 143)

Laadullisen aineiston käsittely muodostuu sekä aineistoanalyysistä, että synteestistä, jossa pyritään muodostamaan kokonaiskuvaavaa, ja esittämään tutkittava ilmiö uudessa perspektiivissä (Hirsjärvi & Hurme (2000, 143).

Koska tutkimukseni toteutettiin itselleni vieraassa kulttuurissa ja ympäristössä, koin tutkimuksen kontekstiedon, eli asiayhteyttä kuvaavan tiedon merkityksen

ensisijaisen tärkeäksi laajemman sosiaalisen ja historiallisen merkityksen ymmärtämiseksi sekä itselleni tutkijana, että lukijalle (Hirsjärvi & Hurme 2000, 146).

Analyysin keskiössä oli teemoittelu, jolloin pystyin nostamaan esiin, mitä toistuvia, yhteisiä teemoja haastatteluista nousee esille (Hirsjärvi & Hurme 2000, 173). Aineiston luokittelun pohjana käytin Osallisuus-kirjallisuutta (mm. Salminen 2021a; Raivio & Karjalainen 2013; Isola ym. 2017), pohjautuen erityisesti Salmisen kuorokontekstiin asetettuun määritelmään. Loin luokitelmajärjestelmän Deyn (1993, 151) ehdotusten mukaisesti, jolloin aineiston luokitelmat, yhteydet ja painoarvot ilmentyivät luontevasti.

Muodostin taulukointiohjelmistoon kokoelman, jossa oli kaikkien haastateltavien kommentit. Tämän jälkeen aloin luokittelemaan haastattelujen kommentteja. Osa kommentteista käsitteli useampaa osallisuuden osa-aluetta yhtä aikaa, joten siirsin erilaiset osallisuuden yhdistelmäkommentit värikoodattuina Acting, Having ja Belonging-lehtiöihin. Tästä etenin luokittelemalla kommentteja yhä pienempiin ja tarkempiin luokitteluihin. Käsittelin syrjäytymistä neljäntenä pääluokkana, mutta tarkastelin sitä siten, että se nähdään luonnollisena yhteiseläjänä osallisuuden osa-alueiden kanssa.

Hirsjärvi & Hurme (2000) tuovat esille, että haastatteluaineiston yhteisten tekijöiden tarkasteleminen on erityisen tärkeää syvällisen analyysin toteutumiseksi. Olen tutkimuksessani tyypitellyt aineistoa sekä tuonut esille poikkeavia tapauksia (Hirsjärvi & Hurme 2000, 174–176).

Aineiston tulkinta on monikertaista (Hirsjärvi & Hurme 2000). Näin ollen tutkijana tehtäväni on pyrkiä tilanteeseen, jossa tutkimuksen lukija ja haastateltava olisivat yhteisymmärryksessä tulkinnoista. Tähän sosiaalisia merkityksiä esille tuovaan tavoitteeseen päästään luomalla tulkinnallisia selityksiä, mahdollistaen holistisemman kuvan muodostamisen. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 151–152.)

4.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Laadullisen tutkimuksen luotettavuus ilmenee, kun tarkastellaan, onko tutkimusprosessin, analyysin ja analysoitavien riittävän tarkassa kuvauksessa onnistuttu. Tutkimuksessa pyrin erottamaan ja tarkastelemaan tutkimuksen totuuskysymystä, luotettavuutta ja puolueettomuutta sekä itsenäisinä, että dynaamisina vuorovaikuttajina koherenssissa kokonaisuudessa (Tuomi & Sarajärvi 2018). Tutkimuksen totuus muodostuu tutkimuksessa ilmenevän tiedon konsensuksen, pragmaattisuuden ja koherenttiuden yhteisvaikutuksesta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, Kpl 6 Luotettavuus laadullisessa tutkimuksessa.)

Ymmärrystä syventävä tavoite mielessäni pitäen, en näin ollen tarkastele tutkimuksen kysymyksiä määrällisessä tutkimuksessa vallitsevilla reliabiliteetin ja validiteetin mittareilla, sillä ne asettavat oletettaman tutkimustuloksissa piilevistä objektiivisista totuuksista, mikä ei usein ole hedelmällinen lähestymiskulma teemahaastattelumenetelmän tuloksien kohdalla (Hirsjärvi & Hurme 2000). Intersubjektiivisuus huomioon ottaen käsitteiden tarkka määrittäminen ja tarkasteleminen on mahdollista, kun otetaan huomioon tutkijoiden ja haastateltavien väliset määritelmät, sekä omakohtaiset ja risteävät arkikokemukset. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 185–189.)

Tutkimusasetelmavaliidisuuden näkökulmasta tutkimuksessani käytetään asiaankuuluvia käsitteitä, jotka ilmentävät tutkittua ilmiötä, kuten osallisuus. Tutkimuksen luotettavuuden haasteena oli englannin kieli. Olen mielestäni erittäin taitava englannin kielen käyttäjä, mutta yhteiskuntatieteellisen englannin ymmärtäminen tuotti minulle ajoittain haasteita. Luulen, että analysointivaiheessa olen ajoittain ymmärtänyt joitain merkityksiä väärin. Ajoittain erilaisten englannin kielen murteiden ymmärtäminen saattoi tuottaa kuullunymmärtämisen haasteita.

Toisaalta on myös tärkeä pohtia, millaisia kommunikoinnin haasteita englannin kieli aiheutti haastattelemieni eteläafrikkalaisten kuorolaisten keskuudessa. En voi olettaa, että Eteläafrikkalainen kuorolainen ymmärtää sanomani kuten olen itse ajatellut. Olenko osannut kommunikoida selkeästi, onko haastateltava ollut perillä käyttämästäni sanastosta? Käytin englanninkielisiä käsitteitä kuten *Social inclusion* tai *belonging*, jotka saattoivat tuottaa erilaisia tulkintoja osalla haastateltavista. Uskon kuitenkin, että vähintään toisena äidinkielenään kieltä käyttävät haastateltavat ymmärsivät lähtökohtaisesti haastattelun sisällön. Mahdollisten tulkintavirheiden riski olisi voinut madaltua, jos olisin antanut haastateltaville mahdollisuuden kommentoida tekemiäni tulkintoja ennen tulosten julkaisemista (Tuomi & Sarajärvi 2018, 6.3 Hyvä muistaa luotettavuuden arvioinnissa). Päädyin olemaan ottamatta yhteyttä haastateltuihin ennen tulosten julkaisua, sillä kohtaamani tulkinnalliset analyysin haasteet olivat hyvin pieniä. Tulkintavirheiden riskiä voidaan mielestäni laskea, kun sitaatit ovat kääntämättömässä muodossa. Samalla runsas sitaattien määrä lisää tutkimuksen läpinäkyvyyttä.

Haastatteluihin valmistauduin etukäteen valmistamalla eettisen suunnitelman. Keskeisiä eettisiä periaatteita ovat informointiin perustuvat suostumus, luottamuksellisuus, seuraukset ja yksityisyys (Hirsjärvi & Hurme 2000, 20). Haastateltavien luottamuksellisuus taataan häivyttämällä tutkittavien henkilökohtaiset tiedot, ja säilyttämällä tietoja yliopiston turvallisessa säilytysasemassa.

Valmistin englanninkielisen tietosuojailmoituksen, tutkimustiedotteen ja eettisen suostumuslomakkeen. Kuorolaisten tuli lukea tietosuojailmoitus ja

allekirjoittaa suostumuslomake ennen haastattelua. Tutkittavalle tuotiin ilmi, että hänellä oli myös mahdollisuus keskeyttää haastattelu milloin tahansa. Käsittelimme tutkimussuunnitelmaani ihmistieteiden eettisen toimikunnan kanssa, joka antoi sille hyväksyntänsä.

Haastattelutilanteesta ei lähtökohtaisesti seurannut seurauksia, vaikka haastatteluissa oli ajoittain havaittavissa terapeuttisia elementtejä. Osa haastateltavista koki keskustelut äärimmäisen merkityksellisinä, ja elämää muuttavina. Omien ajatusten ja kokemusten ääneen toteaminen voi olla valtavan merkityksellistä henkilökohtaisella tasolla.

Lisäksi kirjoitin matkan aikana autoetnografista tutkimuspäiväkirjaa, jonka tavoitteena on tuoda näkyväksi oma ajattelu ja kokemusmaailma. Tästä on hyötyä erityisesti analyysivaiheessa. Haastattelujen ja päiväkirjan avulla voin luoda keskustelua lähteiden välille, joka tuo näkyväksi oman roolini ja asemani tutkijana.

Tutkimuksessa on tärkeää lähestyä vieraita kulttuureita mahdollisimman avoimin mielin, reflektoiden omia taustaoletuksia. Tiedostan myös, että ymmärryksen syventyessä tutkimuskysymykseni muokkautuvat tutkimuskohteitteni ehdoilla. Tutkijan työskentelyn aikana tekemät valinnat vaikuttavat tutkimukseen (Hirsjärvi & Hurme 2000, 18). Aineistoa muodostaessani olenkin pyrkinyt siihen, ettei omat taustaoletukseni ja arvoni vaikuttaisi liikaa tutkimuksen suuntaan. Tämä pyrkimys ilmenee esimerkiksi haastattelukysymyksiä muodostaessani.

Lisäksi olen kirjoittanut päiväkirjaa työkaluksi omien taustaoletusteni ja arvojeni sekä toivomieni tutkimuksen tavoitteiden ja tutkimustuloksiin liittyvien ennako-odotusten tunnistamisen. Päiväkirjaan kirjoitettujen ajatusten merkitys korostuu, kun aineistonkeruu-periodin ja kirjoittamisen välille muodostuu vääjäämättömästi etäisyyttä ja aikaa.

Tulosten luotettavuuteen tärkeän kysymyksen muodostaa kysymysten asettelu. Näen, että olen painottanut belonging-osiota hieman enemmän kuin muita. Haastattelukysymyksissä ainoastaan belonging tulee ilmi sanantarkassa muodossaan. Yhteisyyteen ja jäsenyyteen liittyviä kysymyksiä oli erityisesti kysymykset 8-13. Acting tuli esille oman merkityksellisyyden ja vaikuttamismahdollisuuksiin liittyvissä kysymyksissä (kysymykset 4-7), mutta having ilmenee ainoastaan epäsuorasti esimerkiksi kysymyksissä kuorolaulun merkityksellisyydestä itselle. Näin ollen tutkimustulokset olisivat voineet olla erilaisia, jos kysymyksen muotoilu olisi huomioinut paremmin myös having ja acting-osion.

Tämä kysymysten asettelu johtuu siitä, että se pohjautuu aikaisemmin mainitsemaani Isolan ym. Kysymyspatteristoon, jota olen muokannut kuorokontekstiin. Luulen, että esimerkiksi having-osion puuttuminen suorana kysymyksenä liittyy siihen, että siinä muuttuvat kokemuksen tasot ovat seurausta osallisuuden acting- ja belonging-osioissa tapahtuvista muutoksista. Lisäksi

valintojani on ohjannut osaltaan ihmiskäsitykseni, joka näkee ihmisten sosiaalisuuden erityisen merkityksellisenä osana ihmisenä olemista. Näen, että ihminen toimii ja oppii suhteessa ympäröivään maailmaan, sosiaalisesti konstruoiden. Näin ollen ajatukset ja toimintamme ovat riippuvaisia ympäröivistä ihmisistä.

4.4 Tutkijan rooli

Absoluuttista, rehellistä neutraaliuden tilaa on liki mahdotonta saavuttaa, mutta etnografisen tutkimuksen raportointivaiheessa on erityisen tärkeää pohtia tutkijan asemaa ja roolia (Hirsjärvi & Hurme 2000, 161). Näin ollen, matkan aikana ja sitä ennen minun tuli käydä läpi omia ennakko-oletuksiani ja arvojani. Oma käsitykseni Etelä-Afrikasta pohjautuvat elämän aikana tapahtuneisiin kohtaamisiin ihmisten kanssa eri puolilta Afrikan mannerta, elokuvaan ja Apartheidiin liittyvästä keskustelusta koulussa ja muualla. Ennen matkaa mieleeni on piirtynyt kuva hyvin epätasa-arvoisesta maailmasta, jossa monella on suuria haasteita elämässä. Seuraava merkintä liittyy päivän lomamatkaan, jolloin oli tarkoitus käydä myös Zulujen kulttuurikylässä (Henkilökohtainen päiväkirja 2022):

” Lähdimme keskustelun jälkeen kohti Saint Luciaa. Mielessäni olin kuvitellut, että vastassa voi olla mitä vain. Tämän takia varauduin kaikkeen. Kun saavuimme 1.5h ajomatkan jälkeen paikalle, olin ihmeissäni, kuinka hienoon lomakylään olinkaan saapunut. Tunnistin, että olin luonut mielikuvassani hyvin stereotyyppisen ympäristön, jossa musiikki soi ja tanssijat tanssivat illalla nuotion äärellä. Todellisuudessa kyseessä on todella hieno hotellikokonaisuus, jossa on kaikki mukavuudet.”

Vastaavanlaisia stereotyyppisten ennakko-oletuksien murskaamisen hetkiä oli paljon, mikä kuvastaa sitä, kuinka elämme omien kokemuksiemme ja tarinoiden varassa. Toisaalta seuraavana päivänä Zulujen kulttuurikylässä käydessämme kuvasto oli juuri sellaista mitä olin mielessäni kuvitellut. Oma näkemykseni pohjautui siihen, mitä maailmalle luonnollisesti halutaan näyttää, eli alkuperäistä ja pitkän historian omaavaa kulttuuria.

Reissulla ollessani havainnoin itselleni uutta maailmaa, ja mielessäni pyöri koko ajan isoja ajatuksia. Turvallisuus oli eräs suuresti minua mietityttävä asia (Henkilökohtainen päiväkirja 2022):

” Oli harmillista kuulla, että Hatfieldin alue oli muuttunut epävakaammaksi ja turvattommaksi. Jos ymmärsin oikein, niin alue oli ennen yliopistoaluetta. Mietin mielessäni, kuinka tällainen kehityssuunta on tapahtunut.”

Matkan aikana ymmärsin, että on aivan eri asia kuvitella mielessä jonkun kertoma tapahtuma tai ympäristö, kuin olla kokemassa sitä. Seuraavassa sitaatissa

kerron, kuinka koin valtavan, suojatun yliopistokampuksen (Henkilökohtainen päiväkirja 2022):

”Yliopistokampus oli todella hieno! Tuntui kuin olisin tullut eri kaupunkiin, sillä yliopisto on aidattu. Hetkellisesti minulle tuli olo kuin olisin tullut armeijan kasarmille.”

Musiikin ja tanssin yhdistävä voima tuli koettua useaan otteeseen. Yhteismusisointi ja tanssi tuntui avaavan suuria luottamuksen, vuorovaikutuksen ja naurun väyliä:

”Laulaminen ja tanssiminen yhdistivät meitä, ja meillä oli kivoja keskusteluja opiskelijoiden ja opettajien kanssa. Opiskelijat olivat hyvin avoimia, ja nauttivat esiintymisestä ja hassuttelusta. Kun haastattelin kahta kuorolaista, heissä välittyi uskomaton avoimuus ja välittömyys. Kun lauloimme Avulekile Amasangoa ym. opiskelijat villiintyivät ja meno lähti aivan ”lapasesta”.”

Osallisuuden teoreettinen hahmottaminen ja eteläafrikkalaisen elämän kuvittelemisen jatkuivat Suomessa. Tämä alituinen aiheiden hahmottaminen ilmenee seuraavassa esimerkissä. Eräänä päivänä helmikuussa, olin bussissa matkalla lapsikuoroharjoituksiin. Yhtä äkkiä, aloin tarkastelemaan bussissa olemista osallisuuden osa-alueiden kautta: miten erilaisia kokemuksia bussissa matkustamiseen voikaan liittyä!

Kuvittele esimerkiksi, että olet vieraalla paikkakunnalla menossa työhaastatteluun. Olet selvittänyt millä pysäkillä sinun pitäisi jäädä, mutta et normaalisti käytä bussia, ja pysäkkien näkeminen on haastavaa, koska olet selkä bussin etuosaan päin. Et yletä bussin stop-painikkeeseen omalta paikaltasi, ja vieressäsi istuu henkilö. Miten toimit ja ajattelet? Millaisia tuntemuksia sinä kokisit?

Jokaisen toiminta ja ajattelu on hyvin yksilöllistä. Toinen saattaa tarkkailla alituisesti omaa sijaintiaan karttapalvelusta. Toinen saattaa kysyä viereiseltä henkilöltä tai bussikuskilta, voisiko kyseisestä bussipysäkestä. Jos itse on varma paikasta, pitää tietenkin viestiä viereiselle henkilölle, että on jäämässä kyseisellä pysäkillä pois, ja nousta painamaan stop-nappia. Joku voi kokea tilanteen ylitsepääsemättömän haastavaksi, ja alkaa tämän seurauksena välttämään julkisia tilanteita.

Miten tilanne muuttuisi, jos olisit liikuntarajoitteinen? Entä jos bussissa olisi todella turvaton tunnelma, ja sinua pelottaa, mitä tuleman pitää? Entä miten tilanne ja tunnelma muuttuu, jos bussissa olisikin tässä tilanteessa vieressä hyvä ystävä? Entä jos bussi olisi täynnä työ- tai harrasteporukan kavereita ja tuttuja, matkalla yhteiselle virkistäytymisreissulle?

Edeltävä pohdinta tarkasteli bussissa olemisen monimuotoista olemista osallisuuden teorian viitekehyksestä, lähtien ensin kysymyksestä: millaiset valmiudet minulla on toimijana kulkea bussissa? Millaiset rakenteellisemmat elämän tekijät vaikuttavat mahdollisuuksiini toimia ja olla osana yhteistä toimintaa? Millainen

sosiaalinen yhteisö ja turvaverkko minulla elämässäni on? Kaikki edellä mainitut tekijät vaikuttavat yhteisesti yksilön osallisuuden kokemusmaailmaan.

Tämä oli vain yksi esimerkki tutkijana käydystä ajatustyöstä, mutta halusin kertoa erityisesti tästä oivalluksen hetkestä, koska vähitellen tämä bussisynteesi muodostui itselleni yhdeksi keskeisistä osallisuutta jäsentäväksi, jokapäiväiseen kokemukselliseen elämään yhdistäväksi näkökulmaksi. Bussireissun kautta pystyin pikkuhiljaa havainnoimaan jokapäiväistä osallisuuden kokemuksen kirjoa alati paremmin.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Yksilöhaastattelumenetelmä toi omanlaisia tuloksia verrattaessa pari- ja ryhmähaastattelumenetelmiin (Hirsjärvi 2009). Useamman henkilön haastatteluista olisi ollut etua muistinvaraisten tilanteiden sanoittamisessa, sekä väärinymmärrysten korjaamisessa. (Hirsjärvi 2009, 210–211.) Hirsjärvi (2009, 225) esittää, että tutkija ei voi käyttää kaikkea keräämäänsä aineistoa, eikä kaikkea materiaalia ole tarpeen analysoida. Seuraava taulukko kokoaa haastateltavien kertomia laulamiseen liittyviä taustatietoja:

TAULUKKO 2 Kuorolaisten laulamistaustaa

Henkilö	Taustatietoja laulamisesta
H1	Laulanut nykyisessä kuorossa 7 vuotta ja suunnitellut jatkavansa vielä kolme vuotta. Kuoron hallitustoiminnassa mukana. Laulanut aikaisemmin lukion kuorossa 2,5 vuotta. Laulaa esilaulajana kirkollisissa menoissa.
H2	Laulanut viisivuotiaasta asti kuoroissa, nykyisessä kuorossa 5 vuotta. Kuoron hallitustoiminnassa mukana. Laulaa myös kirkossa.
H3	Laulanut nykyisessä kuorossa hieman yli vuoden. Aloitti kuorolaulamisen 8. vuosiluokalla. Lauloi ensimmäisessä kuorossaan 5 vuotta, ja oli kuoron hallitustoiminnassa mukana. Siirtyi lukion jälkeen toiseen kuoroon, jossa lauloi kaksi vuotta. Käynyt laulutunneilla lukioaikana.
H4	Laulanut nykyisessä kuorossa alle vuoden. Aloitti pyhäkoulun (sunday school) kuorossa 4. vuosiluokalla. Laulanut myöhemmin aikuisten kirkkokuorossa.
H5	Laulanut nykyisessä kuorossa yli viisi vuotta. Musiikki on tärkeä asia perheessä. Laulanut lapsesta asti kirkossa. Kuvaa ystävänsä kanssa

	hengellisiä lauluvideoita sosiaaliseen mediaan. Johti kirkkokuoroja siihen asti, että tuli opiskelemaan.
H6	Laulanut alle puoli vuotta nykyisessä kuorossa. Mukana kuoron hallitustoiminnassa. Musiikki ja kuorolaulaminen on tärkeä asia perheessä. Aktivoitui 10-vuotiaana, jonka jälkeen laulanut erilaisissa kuoroissa.
H7	Laulanut alle puoli vuotta kuorossa. Aikaisemmat kokemukset kuoroista televisiosta ja radiosta. Oma kosketuspinta musiikkiin omassa perheessä ja kodin yhteisöissä.

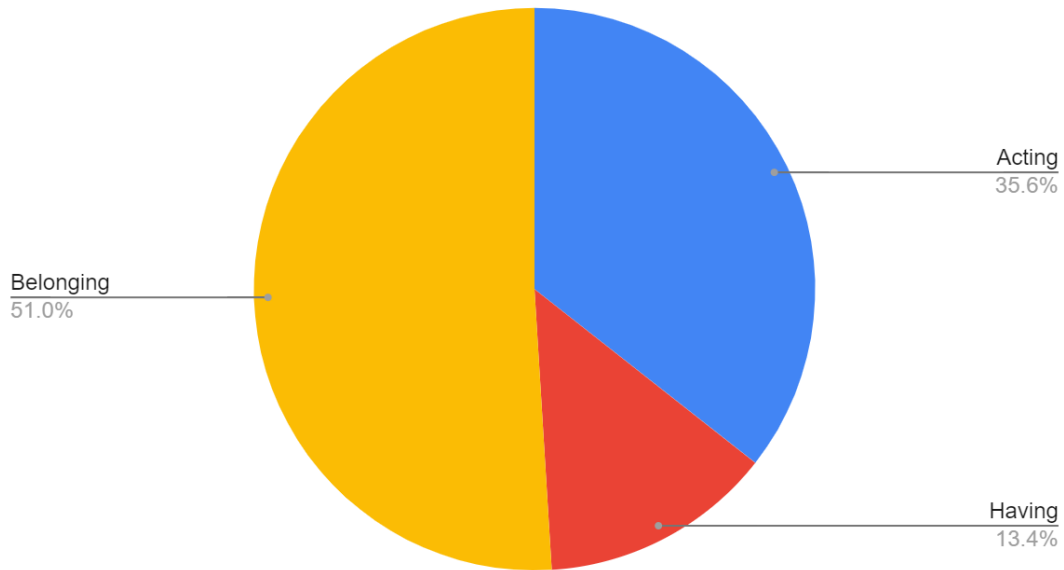
Eskola & Vastamäki (2015, 28) valaisevat, että vaikka teemahaastattelu ajaa erityisesti haastattelijan etuja, se voi tarjota haastateltavalle monia odottamattomia hyötyjä. Kuten aikaisemmin totesin, osa kuorolaisista koki haastattelun terapeuttisena kokemuksena. H5 haastattelu oli tilaisuus käsitellä omia sisäisiä ristiriitoja ja tarkastella, kuinka hän haluaa toimia:

“So for me, my experience while you were conducting this interview is me realizing how much of a blessing it's been to be part of this choir and and how much love I have for it and it's just one. Of those things that needed to be read when I said as maybe I was losing faith, I'm not sure. But I feel that the interview reignited that spark and it led me to realize that we were great and we should. We will be great again and I should be an asset and just not disappear after graduating.”

Osallisuuden eri osa alueet toimivat systeemin tapaan yhtenä verkostona. Belonging ja having vaikuttavat toimijuuteen, kun taas yhteisyyteen ja jäsenyyteen liittyy vääjäämättä toimijuutta osallistumisen muodossa. Turvallisuutta tarkastellessa voidaan nähdä, kuinka yhteismusisointi luo sanattoman dialogin tilan toimijuudelle ja sosiaaliselle kasvulle (Stolp ym. 2022, 13).

Osallisuutta käsitteleviä kommentteja oli yhteensä 663, kun ajatellaan, että yksi kommentti saattaa käsitellä useampaa osallisuuden osa-aluetta. Yksittäisten kommenttien määrä on siis pienempi, mutta jos kommentti oli relevantti useammalla osa-alueella, lisäsin sen jokaiseen sitä koskettavaan sarakkeeseen. Yli puolessa (51,0%) haastateltavien osallisuuteen liittyvissä kommentteissa korostui puhe yhteisyydestä, jäsenyydestä, vetäytymisestä ja osattomuudesta (Belonging). Tämän lisäksi kommentteista hieman yli kolmasosassa (35,6%) käsiteltiin toimijuutta, valtaisuutta, vieraantumista ja objektiutta (Acting). Selkeästi vähiten (13,4%) ilmeni puhetta riittävästä toimeentulosta, hyvinvoinnista, turvallisuudesta, kulttuurisesta pääomasta, taloudellisesta ja terveydellisestä huono-osaisuudesta sekä turvattomuudesta (Having).

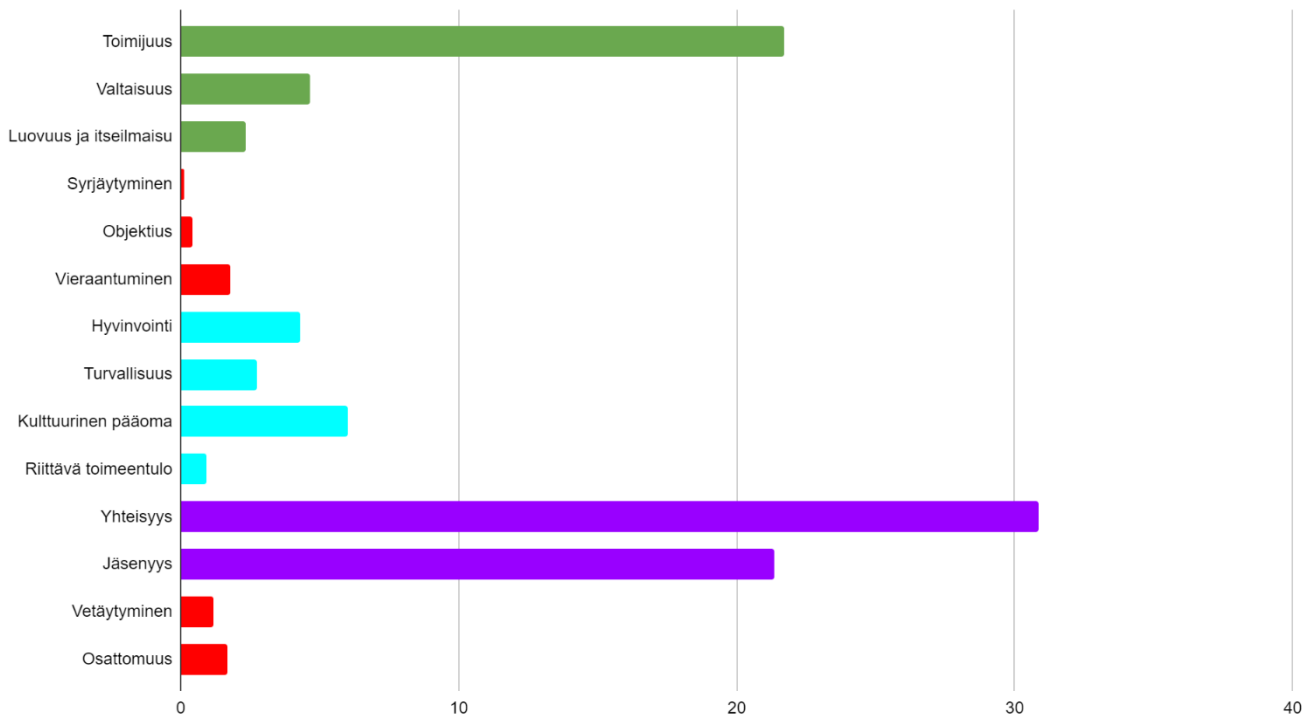
Osallisuus (663)

KUVIO 2 Osallisuuden osa-alueiden jakauma haastattelukommenteissa

Alla olevassa taulukossa on nähtävissä osa-alueiden alakäsitteiden jakauma. Haastatteluissa kuorotoiminnasta sanottavaa oli pääosin yhteisyyden (30,8%), toimijuuden (21,7%), ja jäsenyyden (21,4%) näkökulmista. Taloudellinen huonous ei ilmennyt haastatteluissa, joten se ei näy tulostaulukossa. Jälkikäteen huomasi, että osan toimijuuteen liittyvistä kommenteista olisi voinut sisällyttää myös luovuuden ja itseilmaisun piiriin.

Osallisuus %

KUVIO 3 Osallisuuden yksityiskohtaisempi jakauma haastattelukommenteissa

Seitsemästä haastatellusta viisi vastasi, että kokee olevansa merkittävä henkilö kuorossa, kun kaksi haastatelluista koki olevansa osittain merkittäviä henkilöitä. Jokainen haastateltu koki olevansa luotettu ja tarpeellinen henkilö kuorossa. Viisi seitsemästä haastatellusta koki voivansa vaikuttaa kuoron toimintaan ja päätöksentekoon. Haastatellut kokivat yksimielisesti pystyvänsä vaikuttamaan omaan toimintaan ja ajatteluun kuorossa. Kuorolaisilla oli selkeä yhteinen kokemus yhteisyyden kokemuksesta kuorossa.

Tutkimuksen ajankohtana koronapandemia oli vielä tuore ilmiö, ja erilaisista pandemiapoliittisista käytänteistä on siirrytty vasta muutama kuukausi sitten. Onkin erittäin mielenkiintoista, kuinka korona ja siihen liittyvät ilmiöt näkyvät vastauksissa ja tuloksissa.

Pyrin tuomaan osallisuuden näkökulmasta esille, miksi kuorolaiset hakeutuvat kuoroon, sekä miksi kokevat laulamisen kuorossa itselleen tärkeänä. Mielestäni keskeistä on tarkastella kuorossa syntyneitä merkityssuhteita, ja niiden suhdetta osallisuuden kokemuksiin.

5.1 Kuorolaulu ja acting

Miksi kuoroon haetaan? Näen, että keskeinen näkökulma on tarkastella, mikä kuorotoiminnassa näyttäytyy merkityksellisen kokemusta edistävänä. Merkityksellisyyden kokemus on mielestäni keskeisesti yhteydessä toimijuuteen ja valtaisuuteen, sillä toimijuus ja valtaistuminen voidaan nähdä yksilölle ja yhteisöille merkityksellisten asioiden edistämisenä.

Kuorotoimintaan liittymiselle on luultavasti yhtä monta syytä kuin on siihen hakeutuvia, mutta voidaan todeta, että kuorotoimintaan osallistutaan toimijuuden ja valtaisuuden näkökulmasta, kun yksilö tunnistaa kuorotoiminnan mahdollisuudet yksilöllisten tarpeiden täyttymiseen sekä uusien hyötyjen ja toimintavalmiuksien syntymisen. Erityisesti toimijuus ja musiikillinen toiminta toistuivat kuorolaisten kertomuksissa. Musiikillisella toiminnalla viitataan kaikenlaiseen musiikilliseen toimintaan, jossa yksilö kokee toimijuutta. Kaikki edellä mainittu lisää kuorotoiminnan merkityksellisyyden kokemusta. Alle vuoden kuorotoimintaan osallistunut H7 kuvailee toimijuuden ja musiikillisen toimijuuden lisääntymisen kokemusta:

“So I think choral music is like that teaches you about family, about people and teaches you more about music as a whole. --- It's overwhelming at first, but once you learn how to sit down with different people, you share ideas. They teach you how to sing and to control your voice and all those stuff, you learn how music is such a beautiful thing and when they say music is like a therapy of some sort.”

Laulaminen ja siihen liittyvissä taidoissa kehittyminen ilmeni keskeiseksi kuorotoiminnan motivaattoriksi. Lisäksi haastatteluissa ilmeni, että kuorolaiset tunnistavat kuoroissa ilmeneviä vallan ja vaikuttamisen rakenteita, jossa kehitytään musiikillisena toimijana laulamisen kautta. Kuoro itsessään tunnistettiin usein useaan suuntaan kulkevana vaikutuskanavana, tietynlaisena välitilana muodostaen laajan toiminnallisen kirjon. H1 kokee, että yhteisyyttä ja jäsenyyttä huokuvassa kuorossa yksilö voi ilmaista mielipiteensä vapaasti:

“I do think it is a place where you are able to voice yourself more than you would normally be able to, able to voice your opinion. Now you feel you have the backing of others and you say what you want to say so. Yes, it is definitely something that I feel that when you have a form of community, if you have a form of a choir that really has a sense of togetherness, and you raise your opinion that you could have more influence or could have influence in decision making.”

Kohtaamiset ja prososiaalisuus nähtiin kuorolaisten toimijuuden keskiössä ja mahdollistajana. Keskeinen toistuva narratiivi oli, että kuorolaisilla oli suuri halu olla avuksi kuorolle ja kuorolaisille. Syynä toistui, että he ovat saaneet kuorosta niin paljon, että he kokevat, että heidän pitää myös antaa takaisin. Kuoron nähtiin lisäävän

mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elämään ja kuoroon, sillä kuoro antaa toimintavalmiuksia ja mahdollisuuksia toimia eri tavalla. Prososiaalinen tarve voi ilmentyä jopa elämää määrittelevänä tekijänä, kuten H1 pohtii:

“If I don't achieve anything else in life, and I've only achieved really having an impact in other people's lives then I would be happy and the choir gives me a place where that is definitely possible and definitely some or a place where I can do that.”

Kuorolaiset kertoivat, että valtaistuminen on näkyvä ilmiö kuorossa ja he tunnistivat kuoron vaikutusmahdollisuuksia suhteessa itseen ja ympäröivään maailmaan. Kuorotoiminnassa, kuten lähes kaikessa järjestäytyneessä toiminnassa ilmenee sosiaalista hierarkiaa. Hallitustoiminta ja kaikkia koskeva päätöksenteko nähtiin kaikkia koskevana, ja tavoitteena oli tehdä se näkyväksi kaikille. Toisaalta suuri osa kuorolaisista näkee, että lopullinen sana on kuoron taiteellisella sekä päättävällä johdolla, kuten ensimmäistä kautta kuorossa laulava H4 vastaa kysyttäessä omista vaikutusmahdollisuuksista kuoron päätöksentekoon:

“I don't think I can, mainly because, number one, I'm not in leadership position unless if I'm asked an opinion and can give it then I can. But in terms of making decisions on behalf of others, no, I can't. In terms of influence, I guess the only influence I have is opinion and whether my opinion is granted or it's not is not up to me, but what I choose to share is up to me. So what another person receives based on what I have shared is nothing I've got control over.”

Omat vaikutusmahdollisuudet voivat siis tuntua rajoittuvan mielipiteen tasolle. H1 huomauttaa, että vaikka kuorossa ollaan osana yhteisöä, se ei tarkoita parviällymäistä konsensusta. Kuorossa nousevat yhteiset mielipiteet vaikuttavat kuorolaisten mielipiteisiin, mutta toisaalta H1 näkee, että silloinkin on kyse vain yhdestä argumentista yksilön omassa ajattelussa. On mielenkiintoista, että H4 tuo esille, että hänellä on mahdollisuus tuoda tai olla tuomatta oma mielipide esille. Tämä ilmentää mielestäni sitä, kuinka kuorolaisten intressit vaikuttamiseen vaihtelevat kontekstisidonnaisesti: joku voi pyrkiä olemaan mahdollisimman aktiivisesti päätöksenteossa, kun taas toiselle kuoron vaikuttamisen rakenteet voivat tuntua toiminnassa epäolennaiselle. Pitkään kuoroaktiivina toiminut H5 kertoo omista motiiveistaan kuorolaulamiseen:

“I don't want to be part of leadership. I've been part of leadership before, but I want to be part of a choir, but I think there's something that pushes for me to sort of be responsible also in the choir. So I don't get to have as much fun as they do because maybe I'm being sent around doing this and then trying to help with the preparations so I'm not enjoying the sort of social aspect of the choir as much as the choir itself in my position.”

H4, kuten kaikki muut haastattelemani kuorolaiset nostavat kuorotoiminnan sosiaalisen puolen todella merkittäväksi syyksi kuorossa laulamiseksi, ja etenkin siihen sitoutumiseen. Kuoroon sitoutumisesta kerron lisää myöhemmin

tutkimustulosten Belonging-kappaleessa (sivu 39). Tuon esille, että haastatteltavien puheissa henkilökohtainen sitoutumisen aste näyttää korreloituvan vahvasti yksilön omiin vaikutusmahdollisuuksiin suhteessa itseän ja muihin, kuten H4 ilmaisee vastatessa omiin vaikutusmahdollisuuksiin:

“Definitely I feel that I can, in the sense that I make a choice every day when I come to the choir, whether I'm going to show up and showing up doesn't necessarily mean just coming to the choir, but also meaning being present with what is being taught, being present with other people around me, not just focusing on self. So it's definitely I do have influence over myself as to how I choose to show up so I don't think it's fair on, especially for me because it's also my time so it's not fair on me to come to an ensemble with no motive or motivation and motive of not showing up so I do influence myself to show up no matter how tough it may be, no matter how bad of a day it is at the end of the day I did say I will do this and I have to stay committed.”

Toisaalta, kun kuorolainen ei ole kokenut saavansa sanoa haluamaansa yhteisessä päätöksenteossa, tai on kokenut tulleen sivuutetuksi, kuorolaiset ovat kokeneet objektiivisuuden ja osattomuuden kokemuksia. Tästä lisää syrjäyttäviä kokemuksia tarkastelevassa, ns. Pandemia-kappaleessa. H7 kommentoi vaikuttamisen ja siihen liittyvän dialogisuuden ja inklusiivisuuden merkityksestä:

“In a way, yes, because as a choir, we need to work as a group, and in every decision that is being taken, especially in a group, everybody must have a say in what must be done. So I think yes. There's a lot I can influence in the group, especially because we are given like a chance to speak every time there's a decision that should be taken, especially if it affects the whole group.”

Haastatteluissa ilmeni yhtenevä kanta siihen, että kuoron tulisi toimia kuorolaisten yhteisen dialogisuuden kautta. Kuorotoiminnan, sekä sen vallan ja vaikuttamisen rakenteiden keskiössä näyttäisi kuorolaisten mukaan olevan rakennetut normit, ja perinteiden merkitys nähtiin suuressa arvossa. Pitkään kuorossa laulaneena H2 toteaa, että hän kokee toimijuuden ja valtaisuuden kokemuksia, kun hän saa olla ylläpitämässä kuoron perinteitä:

“So I guess our role has been to solidify and make sure that they understand the foundation that's here, and why things are the way they are. I believe so because we had an issue earlier on in the year about hair. So the African girls didn't understand why they were not allowed to do specific colored hair and we had to have a conversation with them, so I was part of that conversation explaining that it's not about discriminating against you, but it's about how the overall image looks.”

Kuoroissa on perinteisesti ollut erityisen tarkat yhtenäisen ulkoasun normit, ja kyseinen kuoro edustaa hyvin perinteitä arvostavaa kuoroa. Voidaan puhua tietynlaisesta yhteisen linjan ylläpitämisestä. Huomionarvoista on, että vaikka kuoro ei sallinut pukukoodista poikkeavaa tyyliä, kuorossa käytiin dialoginen keskustelu, jossa eri osapuolet saivat tuoda omat näkökulmansa. Perinteiden ja normien vaikutus voidaan nähdä osaltaan toimijuutta ja valtaisuutta rajoittavana, mutta toisaalta se lisää yhteisyyden ja jäsenyyden kokemusta. Eräs kuorolainen toteaa, että kuorossa on

helppo ymmärtää oman paikkansa ja tietää, kuka on, kuinka elää, sekä kuinka rakastaa. Toisaalta selkeän ja jäsenyneen toimintakulttuurin myötä kuorolaisilla on mielestäni helpompi hahmottaa kuoroissa ilmeneviä toimijuuden ja valtaisuuden affordansseja. Kaiken tämän edellä dialogisuuden rooli suhteessa perinteisiin ja normeihin on sallia keskusteluyhteys tämän päivän ilmiöiden ja menneinä aikoina muodostuneiden perinteiden välillä.

Kuorolainen haluaa yhtä aikaa kokea olevansa yhtä muiden äänien kanssa, mutta toisaalta kokea oman äänensä merkityksellisyyden. Eräs kuorolainen kertoi, että isossa kuorossa oman äänen merkityksellisyyden kokemus voi hukkuu, ja kuorolainen voi vieraantua omasta roolistaan ja merkityksestään kuoron soinnissa. Hän jatkaa, että oman äänen ja roolin merkitys kasvaa, kun omassa stemmassa on vähemmän laulajia, esimerkiksi useampien stemmajakojen seurauksena.

Kuorossa vaikuttamisen ja musiikillisen toimijuuden ilmenemisen lisäksi merkityksellisyyden kokemus voi tulla monessa eri muodossa. Edellä on jo mainittu, että laulaja voi omata kuoron kulttuurista tietoa, jakaen sitä eteenpäin. Toisaalta kuorolainen voi kokea olevansa monipuolinen ja luotettava laulaja. Laulamisen ulkopuoliset tehtävät kuten hallituksen toimet koetaan myös erityisen merkittävänä. Yhdessä laulamisen tuottamat positiiviset tunnekokemukset ja itseilmaisun mahdollisuus sekä sen vaikutukset henkilökohtaisessa elämässä toistuivat myös usein keskusteluissa. Oma merkityksellisyys voi ilmentyä myös siinä, että kuorolainen tunnistaa oman merkityksen kuoron yleisilmapiirin ja muiden hyvinvoinnin kohentajana. H5 kertoo esimerkin:

“So I'm sort of interacting with the people and having those social events helps those people come out of their shells and you get to experience that true nature of that specific person. So you're not scared to ask them to do something, maybe to dance a bit more I don't know. So you get to experience that certain energetic person and then now you can give them an energetic dance to complement that character that you've seen outside of (Kuoron nimi) that also comes back into the choir and brings them out of their shell and they become a better person again.”

Jokaisen yksilön merkitys kuorolle on vahvasti tunnistettu, joten yksilöllisyyttä hyväksyvä ja kannustava ilmapiiri on havaittu kuorolaisten toimijuutta ja valtaisuutta lisäävänä piirteenä. Kuorossa laulavat ihmiset ovat yksilöitä, ominen tarpeineen, erityistaitoineen ja piireiteen. Edellä mainitun yhteisen tahtotilan avulla yhteisöihin, kuten kuoroihin alkaa syntyä luottava, hyväksyvien kohtaamisten ilmapiiri. Muita kannustava sekä tietoja ja taitoja eteenpäin opettava toimintakulttuuri ilmenee H5 kertomuksessa:

“I've sort of backed out in a lot of participation due to the time I've spent in the choir, so not necessarily that I hate the choir, but I'm sort of letting --- I'm pushing other people to be their best to sort of perform at the level which I used to perform at. So I've had my fair share of whatever enjoyment there was in leading and singing, and being that main

character for the song. But I feel for now, it's time to give the next generation a step also, just help them you know, discover themselves also."

Kuorolaisen toimijuutta lisää, kun pitkään laulanut kuorolainen mentoroi uudelle laulajalle omia oppejaan. Samalla molemmat kuorolaiset kokevat olevansa luotettuja ja arvostettuja. Sitoumuksesta kumpuava luottamus ja arvostus vaikuttaa myönteisesti itsetuntoon, kuten H3 sanoittaa:

"I think I am trusted in the choir because your trust is only built as I said in as much work you as much work you put in. I would say I'm needed because, like you don't find a lot of people that care as much about something so much that they are willing to like, give up their Saturdays and Sundays just to be here from 8:00 in the morning until maybe 10 at night."

Kuten edeltävässä kommentissa ilmenee, kuorolaulaminen on tietynlainen elämäntapa, tapa elää. Vastauksissa ilmenee, että kuorolaulajan identiteetti ja elämäntapa näyttäytyvät merkittävänä kuorolaisen itsetunnon vahvistajana. H6 kuvailee kuorotoimintaa ja laulamista omaa elämäänsä määrittävänä ohjenuorana:

"For me, choral music says: This is the way that you should be living. So approach me in a manner of respect, discipline and the sense that when you sing you have to maintain a certain a certain posture, you have to understand that the voice has to be drawn from the diaphragm, not just your throat. So choral music is a teacher of life if I may say so yeah, for me. And from then onwards I've come to understand that choral music is basically your way and approach to life in general. For me, choral music says: This is the way that you should be living."

Kuorossa opitaan toimijuutta ja valtaisuutta lisääviä arvoja, normeja, tietoja sekä taitoja, joilla on merkittävä vaikutus ihmisen tapaan elää. Edellä mainituissa kommentteissa ilmennyt prososiaalisuus on eräs kuorolaisten toimijuutta lisäävä tekijä. H3 kuvailee, kuinka kuorotoiminta voi myös ilmentyä itsetuntoa kohentavan sosiaalisen statuksen muodossa:

"So I want to be a part of this prestigious choir. So my goal would be because I personally just have friends that sing in other choirs. So I kind of want to one up them. So that's my personal goal."

Kuorossa verkostoidutaan erilaisten ihmisten kanssa. Tämä pätee erityisesti haastattelemissani yliopistokuoroissa, joissa kuoroon kokoontui opiskelijoita eri aloilta. H2 kuvailee toimijuutta lisäävää verkostoitumista:

"And everybody in choir I guess also, 'cause we do different courses. So you know that you know a dentist, you know a scientist so you have lifelong connections that if your child needs help with engineering, there is someone that is amazing at engineering or amazing at whatever it is."

Seuraavassa kappaleessa siirrymme yksilölliseltä tasolta avautuvaan ihmisverkostojen ja yhteyksiä tarkastelemaan kysymykseen: kuinka kuorolaiset kokevat yhteisyyttä ja jäsenyyttä?

5.2 Kuorolaulu ja belonging

Yhteisyys on yhteyden kokemusta samanaikaisesti suhteessa sekä itseen, että ympäröivään maailmaan. Yhteisyyttä koetaan, kun osapuolet jakavat jotain yhdistävää, yhteistä. Toisaalta jäsenyys auttaa yksilöä hahmottamaan itsensä osana suurempaa kokonaisuutta, mutta myös lisää turvallisuuden kokemusta.

Kuorolaiset toivat esille, että erityisesti alussa kuorolainen voi kokea osattomuutta ja vieraantumista: kuoroon kuulumisen kokemus muodostuu ajan kanssa. Tämä tunnistetaan kuoroissa, ja yhteisyyden ja jäsenyyden kokemuksen muodostumisen prosessiin panostetaan kuoroissa kuorojen vuosittaisista toimintasuunnitelmista lähtien. Kuoroon liitytään sekä musiikillisen toiminnan takia, että sen mahdollistaman yhteisyyden ja yhteisön jäsenyyden kokemuksen takia. Verkostot ja yhteydet edistävät yksilölle merkityksellisten asioiden toteutumista. H1 seuraavassa kertoo sitaatissa oman näkemyksensä kuoron merkityksestä elämässään:

“Music brings us together and choral singing does that for me. Choral singing is a place where I feel it's sort of a community project is like community engagement to a certain extent. It's a community of musicians. It might not have always been was at some stage, of course it has to be a choir that is somewhere we just sing notes or whatever.”

Yhteismusisointi toden totta yhdistää ihmisiä! Musiikin parissa koetut jaetut tunnekokemukset ovat keskeisessä roolissa kuorotoiminnan, yhdessä laulamisen merkityksellisyyden kokemuksessa. Kuoroyhteisössä laulamisen kautta yksilöllä muodostuu sisäinen ymmärrys siitä, että hän on myönteisten ihmisten turvallisessa ja hyväksyvässä seurassa. Yhteisyyden ja jäsenyyden kokemuksen edellytys on, että yksilö kokee olevansa hyväksytty ja arvostettu yhteisön jäsen, joka kokee tulevansa kuulluksi ja nähdyksi.

Vastauksissa todetaan, että kuoro nähdään paikkana, joka edistää yhteisyyden ja jäsenyyden kokemusta ja tukee näin muun elämän merkityksellisyyden kokemuksen tasolla. Kuuluvuuden kokemuksen yhteydessä kuorolaiset ovat tunnistaneet yhteisten normien merkityksen. H3 kertoo, kuinka kuoro voi olla keskeisessä roolissa, kun uudessa ja epävarmassa elämäntilanteessa opiskelujen alkupuolella siirrytään koetusta osattomuudesta ja vetäytymisestä yhteisyyden ja jäsenyyden kokemukseen:

“ I think a lot of people experienced what they call impostor's syndrome so I didn't know if I belonged in my degree or if I belonged even just that (Kuoron nimi), you know, if I made the right decision 'cause I got accepted to other universities, but I didn't know if I made the right decision and then I think when I was accepted into (Kuoron nimi) at the end of I think it was, the end of 2020 and I joined officially probably like beginning 2021. Uhm, that was when I started feeling my sense of belonging come back a little.”

Jäsenyyden ja yhteisyyden näkökulmasta haastatellut ovat hakeneet kuoroon aikaisempien myönteisten kuorokokemusten seurauksena. Usein haastatelluilla on aikaisempaa kuorolaulamisen taustaa, mutta toisaalta osa haastatelluista sanoi sen hetkisen kuoron olevan ensimmäinen kuoro. Haastattelemini kuorot ovat tasokkaita yliopistokuoroja, ja haastatteluissa ilmeni, että noin puolet haastatelluista on laulanut lapsi- ja nuorisokuoroissa. Aikaisemmalla yhteismusisointitaustalla ja silloin koetulla kuuluvuuden tunteella näyttäisi olevan selkeä korrelaatio suhte musiikillisiin yhteisöihin liittymisen tarpeen kanssa. H4 kuvailee omia kuoroon liittymisen ajatuksiaan:

“And yeah, it's quite nice you know, that at least I belong somewhere. It is, I'm part of something which is something I've looked for a very long time to be part of a union or an ensemble, because it's something I grew up with. I was always part of a choir, I was a part of an orchestra and when I came here I'm like OK, What can I do then?”

Usean kuorolaisen väylä yhteismusisointiin on ollut kirkollisissa toiminnoissa. Kirkkokuorojen ja esilaulajien merkitys kirkkojen menoissa nousi esille. Osa kuorolaisista korosti laulamisen olevan hengellinen kokemus, jossa koetaan yhteyttä ympäröivään maailmaan, ja toisaalta Jumalaan. H4 avaa kuinka hengellisyys voi olla merkittävässä roolissa yhteisyyden kokemuksen keskiössä:

“It's normally with gospel songs actually, because I'm a very, I'd like to say, say I'm a spiritually inclined person, so any moment I can get to connect with God the universe and so forth. Then I take with that so that and it's not like just singing with no emotion, but applying that emotion and hearing others also apply it and understanding the words they are saying about God the Saviour, the Father, the Son. So for whatever they may refer to God as. So for me, it's when I sing those songs or spiritual songs in general, because spirituality is not always linked to God, but also to the rich culture. We have the rich ancestry we have and anything that brings me closer to that history as well.”

Kuoro on merkityksellinen yhteisö. Monen haastateltavan puheissa kuoroa kuvailtiin kuoroperheenä, joka toimi kuorolaisen elämän tukiverkkona. Kuoroon liitettiin usein puheissa lämpö ja rakkaus muita kohtaan. Tuloksista osoittavat selkeästi, että mitä pidempään kuorolainen on laulanut kuorossa, sitä suurempi painoarvo kuorolaiselle muodostuneilla ihmissuhteilla kuorossa laulamisen syynä on. Ihmissuhteiden merkitys kuoron sisällä nähtiinkin valtavan merkityksellisenä osana kuorotoimintaa. Kuorossa todettiin muodostuneen syvällisiä ystävyys- ja romanttisia suhteita. Osa kuorolaisista kertoi näkevänsä toisensa sisaruksina, ja kuoronjohtajan vanhemman kaltaisena hahmona. Tähän kuvaan astuu H1 kuvailemat musiikilliset jaetut merkitykselliset kokemukset:

“I think it must be something to do with -- In a choir even though you might not speak to that person everyday or have contact with them, it's because you shared something so monumental together. So this is the same like just knowing someone by just knowing that they exist but you actually share. The thing that you share is a lot more meaningful in your life, and that meaningfulness is what keeps you bounded.”

Kuorotoiminnassa yhteenhitausta tapahtuu, kun kuorossa muodostetaan yhteistä käsitystä jaetuista normeista tavoitteista, viestistä ja tunteesta. Kuorolaiset toteavat, että jokaisella kappaleella on merkitys. Kun kappaleisiin liittyvistä merkityksistä on keskusteltu yhteisesti, on kuorolaisten mukaan helpompaa syventyä täysin merkitykseen ja tunteeseen. H2 kuvaa, kuinka kuorolaiset kokevat musiikin kautta suuria jaettuina merkityssuhteita laulujen muodossa:

“Yes, so everybody knows the intention when you are singing; who it's meant for, why we sing it, the purpose behind it that it's there to heal someone in the audience. It's there to be an answer to someone, so I think that helps us to be able to also trust each other 'cause we know that we have a common goal. I think the explanation is there as a basis for you to personalize it in your personal life so it may have the meaning that it's put on paper, but the way you experience it also helps you personally to relate to it that OK, this song was written for this purpose, and maybe that is something I'm struggling with.”

Tavoitteiden merkitys osallisuuden kokemuksen edistäjänä olikin toistuva kertomus haastatteluissa. Kaikenlainen toiminta, kuten laulaminen ja muu kuoron toiminta mahdollisti kuuluvuuden kokemuksen. Tässä yhteydessä kilpailukulttuuri näkyy kuorolaisten tavoitteissa: meidän porukka haluaa olla ”go to”- kuoro, jota kaikki haluava tulla kuuntelemaan. Eräs kuorolainen totesi, että he haluavat olla ”up to one” kavereidensa kuoroihin verrattuna. Kilpailuissa käyminen on yleinen keino luoda uskottavuutta kuorokentällä. Toisaalta yhdessä laulaminen muodostaa vahvoja kokemuksia, jolloin syntyy yhteisyyden ja merkityksellisyyden kokemuksia. H2 avaa oman kuoron yhteisestä päätavoitetta, kuoron vuorovaikutuksellista vaikuttamista suhteessa ympäröivään maailmaan:

“ Our ultimate goal is to change someone's life. It's to heal people to change someone's life to save someone's life, it's to change someone's life. Before the concert, you know the music is there to heal someone. Somebody came to the concert needing something, so it's for people. It's to heal them. It's too for the people.”

Kuoron tavoitteiden keskeisenä vaikuttimena asustelee musiikillinen toiminta ja ohjelmisto. Useissa kommentteissa kuorolaiset kertovat musiikin sisäisen viestin ja tunnetilan sisältävän kuoron sisäistä koheesiota sekä myönteisiä ajatuksia ja tunteita edistäviä elementtejä, joista H7 kertoo esimerkin:

“Let me just say the song talks about love being in the air and people embracing each other. Emaweni is like mountain cliffs, so it says "My love let us go together, stay together by the mountain cliffs", right. And I look at the way things are done in the choir. It's us saying brothers, sister, come with me, be with me, stay with me, live with me out of the choir, in the choir, maybe in class. Maybe at my place at student reservations. It's the way we live. The song for me is the way we live as the choir "come live with me, whoever you are, wherever you are come be with me", basically yeah.”

Haastatteluissa korostui myös näkemys, että yhteisyys ja jäsenyys muodostuvat, kun yksilöt luovat yhteisön, jossa sen jokainen jäsen kokee voivansa olla oma itsensä

ja hyväksytyt. Näin yksilölle muodostuu käsitys, että yhteisö on yksilöitä varten, ja se antaa enemmän kuin yksilön tarvitsee antaa.

Haastatteluissa toistui kuvaelma, jossa ihmissuhteisiin liitetään erityislaatuisia piirteitä. H1 pohtii kuoroissa syntyneiden ihmissuhteiden erilaisuutta muualla syntyneisiin ihmissuhteisiin:

“So you get these people that you sort of kind of know, but you don't normally would keep contact with them. But if I have a person on that same level in my normal social life, that person I probably would never have spoken to, and I would know them over Instagram or Facebook and they would just dissipate in my life. If it is a chorister, I probably would still get an invite to a birthday or I would still get a message on my birthday or there is this lingering contact that remains over the over the years. So even the insignificant relationships are still meaningful from the choir. So yeah, a lot of meaningful deep friendships”

Luulen, että osasy syy tähän on aikaisemmin mainitut tunnekokemukset ja yhteismusisoinnin yhdistävä voima. Jokainen kuorolainen tuntuu merkitykselliseltä omassa elämässä, ja yhdessä tekeminen ja oleminen tuntuu luontevalta ja turvalliselta. H4 on kokenut, että kuorossa on inklusiivisempi ilmapiiri kuin muualla:

“For me they mean quite a lot because I'm one not to make friendships quite quickly because I feel like in most cases I've been misunderstood a lot or I've made almost unreal friendships. So it was a bit tough, because for me I went through a whole lot of exclusion in friendships. But when I got here it was more, I got included every time somebody would go outside. "Do you wanna come with me", I'm like "sure" and then like "tomorrow we're planning this.", "Do you wanna come with?" I'm like "sure". So the the inclusion for me is what has cemented some of the relationships that I've got with people.”

Kuorossa kohdataan ihmisiä musiikin parissa hyvin syvällisellä kokemustasolla. Musiikin lisäksi kuoro nähdään paikkana, jossa laulaminen on vain yksi asia yhteisyyden ja jäsenyyden kokemuksen kannalta. Haastatteluissa musiikin ulkopuolisia vahvoja osallisuuden kokemuksia koettiin kuoroviikonloppuina, harjoitusten jälkeisien kuorokahvien, esiintymiskiertueiden ja muiden yhteisten rentojen tapahtumien aikana. Lisäksi moni kuorolainen vastasi, että uusiin kuorolaisiin tutustuminen koettiin vahvana tahtotilana. Mielestäni H4 kiteytti yhteisyyden ja jäsenyyden kokemuksellisen ytimen:

“What gives me strong sense of belonging? Is it that my presence is valued?”

Kuorolaisten puheissa toistui kokemukset toistuvista kohtaamisista, joiden kautta kuorolainen kokee hyväksyntää ja arvostusta sekä tullessa kuulluksi ja nähdyksi. Näen, että ilman hyväksyntää ja arvostusta, yksilö ei voi aidosti kokea kuuluvansa yhteisöön. Nämä kohtaamiset laajenivat kuorotoiminnan ulkopuolelle, tapasivat he sitten sattumalta yliopiston ruokalassa. H5 kertoo muiden huomioimisen ja pienten eleiden merkityksestä:

“The culture, the interaction with the people. Well, they know me so I feel like I'm home because they know my name just being called by your name out of the whole

university, you know you can walk the whole university and no one actually knows you, but then you get through this space and everyone is calling you by your name. They know you, they know who you are, they know your interest so that that creates a sense of belonging. So that culture of being here is really an experience of its own, it's really, a sense of belonging. So that general acknowledgement and people actually checking up on you when you when you're not around that. That's makes you realize that people actually know you and they acknowledge you. So, you feel like you are home."

Kuorossa olevat pienet hyväksyvät ja huomioivat interaktiot ovat siis hyvin merkityksellisessä osassa, lisäten kuulluksi ja nähdyksi tulemisen tunnetta. Kuoroympäristöä voidaan haastattelujen perusteella kuvailla yhdenvertaisuutta edistäväksi ympäristöksi, jossa yhteisö antaa enemmän kuin sille annetaan. Yhteisen hyvän ajaminen koetaan koskettavan jokaista kuorolaista tasapuolisesti. Musiikki antaa mahdollisuuden monenlaiseen yhteyden kokemukseen:

"For me it is more than just singing, singing as a whole. It's actually life. Yeah, it's more about life, and because even the songs that you see, they don't just talk about what is going on here and now. Some songs when you listen to them. They talk about the past. They talk about what will happen in the future. Some people are like trying to predict, and when you listen to the music and you just feel like OK, yeah, a lot of people are singing, but. When they combine their voices and like they mix their voices like the person. You just feel like OK, now I'm in heaven because actually there you would think I was like actually looking."

"And there's there's also actually, because you know, as I said, I actually love traditional music more, so there are some traditional songs which tells me, OK, man, you are more than just the Zulu. You are an African as a whole, because there are like like Sotho songs, I've never even gone to the Sotho, but when I listen to that song, I actually feel what people in the Sotho I think I actually feel what people in the Sotho feel. There are songs that are Xhosa closer is in the Eastern Cape, outside of KwaZulu Natal and I haven't been there, but when I listen to those songs, I feel like man you're in Africa, and actually anybody who can listen to those songs can feel what African music is all about or a sense of belonging belonging, especially if you are an African."

H7 kuvaili hienosti, kuinka laulut ja tarinat yhdistävät menneeseen, tulevaan ja nykyisyyteen. Laulut yhdistävät ihmisyyteen ja omaan kulttuuri-identiteetin kokemukseen. Oman historian, aseman ja identiteetin hahmottaminen suhteessa ympäröivään maailmaan on erityisen tärkeää. Oman kulttuuri-identiteetin tunnistaminen voi osoittautua erityisen merkitykselliseksi identiteetin perustaksi.

Mitkä muut tekijät lisäävät kuoron yhteisyyttä ja jäsenyyttä? Kuorolaisten puheissa nousi esille sitoutuminen ja luottamus, yhteiset saavutukset, haasteiden ylittäminen yhdessä. Kuten jo aikaisemmassa kappaleessa mainitsin, normit yhdistävät kuorolaisia. Tavoitteet, sitoutuminen ja luottamus kulkevat vahvasti käsi kädessä. Haastattelijoiden kertomuksista voidaan todeta, että kun tavoitteet on asetettu, oman sitoutumisen asteen kautta kuorolainen voi osoittaa luottamusta muita kohtaan, sekä toimia luottamuksen arvoisesti. H4 tuo esille luottamuksen ja sitoutumisen suhteessa itseen ja ryhmään ja sen vaikutuksen yhteisyyden ja jäsenyyden kokemukseen:

“I think like any other member I am trusted and needed within the choir not only for myself, but to also understand that being part of an ensemble is not an individual thing. But when you do and make choices, you're not making choices just for yourself, but for the greater good of others.”

Sitoutumisen kautta syntyneen luottamuksen myötä kuorolaisilla syntyy luottavainen käsitys siitä, että heidät otetaan mukaan erilaisiin aktiviteetteihin. Sitoutumisen myötä ihmissuhteisiin on siis muodostunut luottamuksen ja tekemisen ilmapiiri. Kuorolaiset puhuivat useista tapauksista, joissa kuorotoiminta on elämän sitouttavimpia asioita. Useampi kuorolainen kertoi tietävänsä kuorolaisen, joka pyrkii jatko-opiskelijaksi sen takia, että voisi jatkaa omassa kuorossa laulamista. Osalla opiskelu on jäänyt toisarvoiseksi. Eräs lähtevä kuorolainen kertoi haluavansa jatkaa kuorossa vaikuttamista tukevana alumnina. H1 kuvaa kuorotoiminnasta koettua kuuluvuuden ja mielekkyyden kokemusta ja sen vaikutusta sitoutumisen tasoon:

“Some people consider extending their degrees to sing a year longer in the choir just because of the sense of belonging that they feel the sense of community that they feel in our choir. So everyone feels that they belong, that they have a place that they can call home that they want to stay here.”

Kuoro näyttää olevan selkeä yksilön osallisuuden kokemusten mahdollistaja. Kuinka kuorolaiset havainnoivat kuorotoiminnassa ilmeneviä vaikutuksia osallisuuden rakenteellisempiin ja pysyvämpiin kokemuksiin tiloihin, joita Having edustaa?

5.3 Kuorolaulu ja having

Pysyvämmät ja rakenteellisemmat osallisuuden kokemuksen ilmiöt olivat selkeästi pienemmässä roolissa haastateltavien kuorolaisten kertomuksissa. Having-osatekijän vastauksista 62,9% käsitteli kulttuurisen pääoman kokemusta, kun taas hyvinvointia 46,1% ja turvallisuuden 29,2%. Myös 10,1% Having-vastauksista toi esille riittävän toimeentulon näkökulmaa. Riittävä toimeentulo ilmeni, kuinka kuoro on vaikuttanut toimeentuloon positiivisesti, ja tukenut hankalina hetkinä. Kuoron merkitys suhteessa oman hyvinvoinnin kokemukseen oli tunnistettu ilmiö, kuten H1 sanoittaa:

“It keeps me level, it keeps me sane and it really just gives me something to look forward to. It's a place where I can always go to no matter really what happened in my day. Anything could have happened. I could have been stuck in traffic or whatever, and then I get here and have an escape. Or if I had something and I can come here and I can tell it to someone and there's an understanding. Or there is someone that can listen or I can actually because there's someone else with who is just as weird as I am I can actually be just as weird as I am. Because it doesn't really matter because they're all so weird and they just have this understanding of that.”

Yliopisto-opiskelijan arki Etelä-Afrikassa osaa olla raskasta ja stressaavaa, joten monelle kuorotoiminta ja tapahtuva palauttava toiminta ja kohtaamiset koetaan erityisen merkityksellisenä. Kuorossa muodostuneiden ihmissuhteiden merkityksestä keskustellessa kuorolaiset ilmaisivat, että turvallinen kuorokulttuuri kannustaa keskustelemaan omista ongelmista itselleen läheisen kuorokaverin kanssa. Hyvinvoinnin ja turvallisuuden kokemuksen edellytyksenä on, että kuorolainen kokee olevansa hyväksytty sellaisena kuin hän sillä hetkellä on. H4 vahvistaa kuoron olevan oiva tila palautumiseen:

“Definitely I personally do, because I always say to people this is almost like a happy place for me because academically it can get very strenuous. It can get very tiring because my degree is more practical, so it's physically consuming so, but when I come here it's more like a peaceful place for me to sit like because I get along with most people here.”

Laulaminen on erinomainen keino ilmaista ja käsitellä omia tunteitaan ja jäsenellä ajatuksia. H2 tuo esille, miten erään kuorokappaleen laulaminen auttoi henkisesti raskaan elämäntilanteen yli:

“I just love that song because I recently like lost my aunt this year So that song just really resonates me on like special levels, and that's also got me through tough times in high school.”

Kuoroihin tullessa omaksutaan paljon kulttuurista pääomaa. Kuorotoiminnassa omaksutaan paljon kulttuurista tietoa ja taitoja, sekä kuorokulttuurista ja paikallisen kulttuurin toimintakulttuurista. Haastateltavista valtaosalla oli yhteisöllisen laulamisen taustaa. Erityisesti kirkossa laulaminen oli hyvin yleistä. Eteläafrikkalainen kuorokulttuuri on aina ollut vahvasti sidoksissa kristinuskoon ja enkulturaatioon, kuorojen toimiessa kulttuureita yhdistävänä välitilana.

Kuorolaiset tunnistavat, että kuorotoiminnan aloittaessaan tai uuteen kuoroon liittyessään he saavat paljon kulttuurista pääomaa pidempään kuorossa laulaneilta kuorokavereilta. Kokemuksen myötä kuorokulttuurin normeja aletaan luontevasti opettamaan muille. Kuoron merkitys oman kulttuuriperinteen ymmärtämisen syventämisessä ja näin ollen arvostamisessa on ollut monelle haastateltavalle tärkeä huomio, kuten H5 ilmaisee:

“I must say it exposed me to a lot which was hiding out. It was in hindsight, so it got me to sort of appreciate more the different traditions that I'm surrounded by. I got well acquainted with them because I was sort of blindly following knowing that there's Zulu, there's Xhosa, the Pedi, but I didn't really investigate much further to know what they eat and everything that relates to the culture. So it got me involved in that whole experience and I got immersed and through that whole experience.”

Vuosien varrella kuoroihin muodostuu perinteitä, joiden merkitys koettiin kuoroissa hyvin tärkeänä sosiaalisena liimana. H2 toteaa, että hän koki eristäytymisen

jälkeisenä aikana suurta merkityksellisyyden tunnetta, kun hän opetti vanhoja perinteitä uusille kuorolaisille:

“ So the choir that's standing there now I'm sure with only 15 or 20 that were from the old choir if we can put it that way, so I believe I have brought a significant role in terms of the routine and the keeping of the traditions of the choir because the choir dates back 58 years and on there's certain traditions that we do that may have been forgotten along the lines or certain rules that are there and they are not there to discriminate against anyone but they are there for a specific purpose.”

Turvallisuuden kokemus ilmenee kuorossa monessa muodossa. Eräs muoto on aikaisemmin ilmi tuotu kuoroperhe ja kotia muistuttava ympäristö. Kaikki perheet ja kodit eivät missään nimessä ole turvallisia, mutta luulen että kuorolaiset viittaavat näillä primääriryhmässä, kuten perheissä oleviin syviin merkityssuhteisiin, kuten ihmissuhteisiin ja sitoutumisen kokemuksiin. Näin ollen kuorolaisten välillä on syvempi luottamussuhde ja perusturvallisuuden kokemus. Lisäksi iso ryhmä edustaa ihmisen sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen liittyvien tarpeiden etuja.

Kokemus perheestä ja turvaverkon kaltaisesta tuesta ilmenee myös esimerkiksi kuorojen taloudellisesta tuesta puhuttaessa. H7 nostaa esille, kuinka kuoro ja kuorokaverit voivat tukea esimerkiksi rahallisissa ongelmissa samaan tapaan kuin perheenjäsen:

“I think I've already answered that, but I can say I think I came in as an individual, but now I already feel like I have a family. Because when I have problems I can actually talk to somebody and say "I'm experiencing this kind of problem. Can you like help me fix it" when I'm in problems and when I have problems like financial problems, I can talk to them to some members of the choir and they actually help me and give me a way forward, even in like other life problems.”

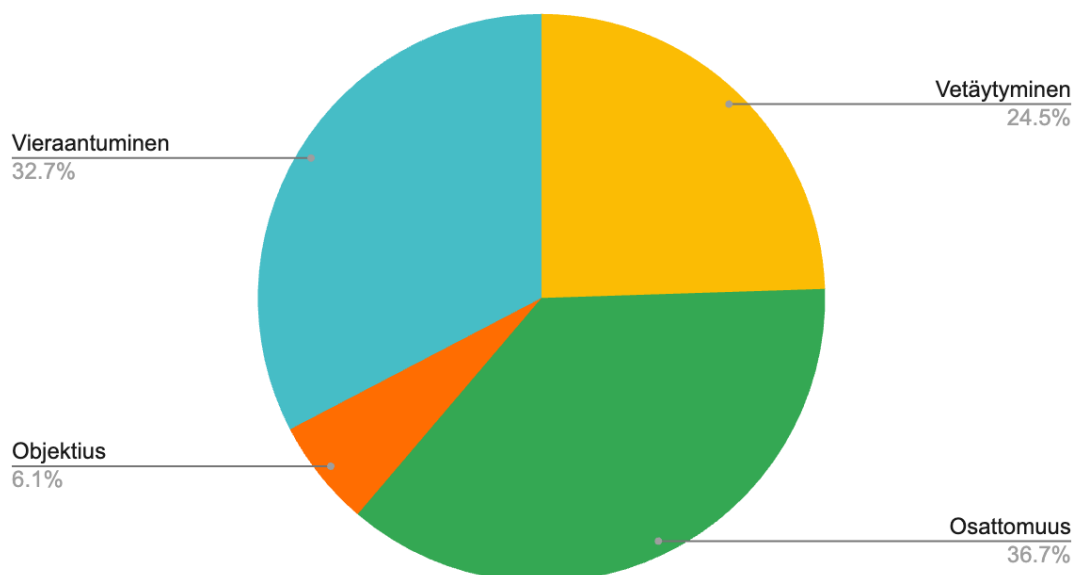
Eteläafrikkalaiset yliopistokuorot saavat vaihtelevasti taloudellista tukea esimerkiksi kuoron alumneilta. Näin ollen toisilla kuoroilla on esimerkiksi paremmat resurssit ja näin ollen mahdollisuudet matkustamiseen ja kuoronsa näkyväksi tekemiseen.

5.4 COVID-19: kokemuksia osallisuudesta ja syrjäytymisestä

Tutkimustuloksissa kenties mielenkiintoisin ja jännittävin huomio oli, kuinka paljon sanottavaa kuorolaisilla oli siitä, kuinka COVID-19 ja siihen liittyvät ilmiöt vaikuttivat kuorolaisten osallisuuden kokemukseen ja kuorotoimintaan. On myös huomionarvoista, että pandemian vaikutukset eivät olleet automaattisesti kielteisiä, vaikka siltä ne pääosin tuntuivat. Keskityn tässä kappaleessa erityisesti pandemian osallisuuden kokemusta vahingoittaviin syrjäytymisvaikutuksiin, mutta tuon esille myös osallisuuden kokemuksia.

Kaikista osallisuuteen liittyvistä kommentteista 5,9% käsitteli syrjäytymisen kokemuksia, joista lähes jokaisella oli tavalla tai toisella selkeä yhteys pandemiaan. Tässä vaiheessa on mainittava, että oman tutkimuksen painoarvo oli haastatteluvaiheessa yleisen tason osallisuuden kokemuksissa, ja ainoastaan yksi kysymys käsitteli suoraan pandemian vaikutusta osallisuuden kokemuksiin. Koronapandemian syrjäytymisvaikutukset ilmenivät osattomuuden, vieraantumisen, vetäytymisen ja objektiuden kokemuksina. Yhteisöllisenä laulamisharrastusmuotona ei ole yllättävää, että kohtaamisten puuttuessa kuorolaiset kokivat osattomuuden ja vetäytyneisyyden kokemuksia, jotka voidaan nähdä yhteisyyden ja jäsenyyden kokemuksen puutostilana. Lisäksi toimijuuden ja valtaisuuden kokemusten puuttuessa vieraantumisen kokemusten määrä oli valtaisa. Objektiuden kokemuksia ei suoranaisesti ilmaantunut koronapandemian ilmiöiden seurauksena.

Syrjäytyminen

KUVIO 4 Kuorolaisten kokemuksia syrjäytymisestä

Kuorolaisten kertomuksissa toistui turvattomuuden kokemukset. Moni kuorolainen lähti kuorosta eristäytymisen aikana, johon kuorolaiset näkevät syyksensä, että pandemian myötä kuorolaiset menettivät mahdollisuuden vuorovaikutukseen kuoron ja yleisen kanssa. Vuorovaikutuksen kuilua koitettiin paikata koronapandemian sulkujen alkamisen ensimmäisinä kuukausina järjestämällä etätapaamisia, ja erilaista toimintaa. H5 kertoo omasta kokemuksestaan:

“We couldn't gather, even though we tried to do certain virtual platforms, but it's different from a physical interaction. So hearing a voice through like the way I'm speaking now and hearing a voice through the phone is not the same. You don't get all the the

surrounding experience of that of that encounter. So I feel the pandemic took much of that. The fact that it removed the interaction of people, it took a really, huge blow. “

Kuoroissa tapahtui valtavaa vaihtuvuutta, mikä aiheutti monenlaisia yllättäviä kysymyksiä toimijuuteen, valtaisuuteen, yhteisyyteen ja jäsenyyteen liittyen. Kuorojen sisällä näytti muodostuneen valtatyhjiöitä koronan vaihtuvuuden seurauksena, ja uudet kuorolaiset luonnollisesti kyseenalaistivat vanhoja normeja. Kuorossa pitkään laulanut H2 kertoo omista kokemuksistaan:

“ It was different. It was difficult because it was a new choir. It was new people. We were like only 20 or something or 15 that were from the old choir, so it was difficult coming back because it's new people that don't understand how (Kuoron nimi) works and why we do what we do.”

Osa kuorolaisista koki tämän kuohunnan turhaksi ja raskaaksi. Näen, että tällaiset kriisit ovat loppujen lopuksi pelkästään hyviä, sillä ne mahdollistavat kestävämmien ja epäterveiden rakenteiden tarkastelemisen keskustelussa ilman sivuuttamista. Omasta mielestäni seuraavassa sitaatissa H2 kuvailee suuren laulajavaihtuvuuden myötä syntyneen dialogisuuden ja kuoron mahdollisesti epäterveiden normien kritisoinnille syntyneitä mahdollisuuksia:

“They question everything and I guess we never -- It was a culture shock for us that, OK -- We never did that, we just took it as a like was. Like nobody was like "Oh no this is going to make me anxious". If they told you that if you're going to crawl, you crawl, like you didn't have to ask questions on why do we do that. And so it was different in terms of trying to teach them that we're not oppressing you, but it's tradition, it's the way things are. It's how you get initiated into this space.”

“There was definitely that discussion and it was difficult because they didn't understand the why and with some of their questions we didn't have an answer to the why because we were not before questioned. We were people that if that's how it's done OK, that's how it's done and that's how we took it. We never questioned why or yeah. And some of the things that they were not comfortable with are things that it's a compromise. It's like not wearing specific jewellery. When you were in your uniform and you're on stage, you literally don't wear that jewellery for like an hour and then you can wear it again and nobody cares. But they didn't understand that.”

Omasta mielestäni tämä puheenvuoro kertoo siitä, että pandemian seurauksena on syntynyt uudenlaista dialogisuutta. On mielestäni koko yhteisön etu, että asioista keskustellaan, ja jokaiselle tavalla toimia on selkeät perustelut. Toisaalta kommentissa ilmenee, kuinka ennen pandemiaa kuorolaiset ovat saattaneet kokea objektiivisuuden ja vieraantumisen kokemuksia. Kuorolaisilla ei ole ehkä ollut toimijuutta ja valtaisuutta tuoda pukeutumisenormeihin liittyviä kysymyksiä keskusteluun.

Voidaan kiteyttää, että ennen pandemiaa stabiilimman kuoron rakenteen yhteisyyden ja jäsenyyden kokemus on yhtä aikaa luonut koheesiota ja konformisuutta, kun taas yhteisyys ja jäsenyys voidaan nähdä osaltaan toimijuutta ja valtaisuutta rajoittavana rakenteena. Toimijuuden ja valtaisuuden rajoittuminen hyväksytään, koska ymmärretään että yhteisö toimii parhaiten, kun kaikki pelaa

yhteisten sääntöjen mukaan. Kuorolaiset ymmärtävät, että yhteinen pukukoodi on tyylikäs ratkaisu, kun heidän kanssaan keskustellaan asiasta. Yhteistä pukukoodia tärkeämpää on kuitenkin yhteinen linja ja ymmärrys, johon päästään asioista yhteisesti keskustelemalla.

Kun kuorolaiset pystyivät palaamaan toimintaan, he kokivat, että paluuta entisiin normeihin ei ollut. Eristäytymisen myötä syntyneet vetäytyneisyyteen ja osattomuuteen rohkaisseet normit ja rutiinit oli vaikea muuttaa sosiaalisempaan ja ärsykeisempään arkeen. H5 kertoo kuinka korona-arki passivoi ihmisiä:

“I feel we had gotten so used to doing nothing that it felt like a burden. It felt like a burden coming back out and interacting with people cause you get into like a certain way of living. At that point, you knew you'd wake up, probably eat, sleep again, wake up, eat again, sleep again. So it was we had a certain routine so it like back to interaction was hard and I think that's something that also affected the choir because people coming back took a really long time.”

“And we had to start from scratch after that because many members had left or members were just not interested anymore. So the virtual platform, yes, it was there we tried to interact. We tried to hold auditions but it just wasn't the same. It wasn't the same experience as being there and interacting with the different people.”

Fyysisen, akustisen ja sosiaalisen ulottuvuuden katoaminen köyhdytti kokemusmaailmaa ja koettuja merkityssuhteita, jolloin kuorolaiset kokivat vieraantumista musiikillisesta toiminnasta. H5 toi esiin merkittävän ongelman: onko mahdollista palauttaa turvallisuuden kokemusta ja luottamusta siihen, että kokoontumisista ei seuraa mitään pahaa? Korona loi kuvan aivan uudenlaisia uhkakuvia ihmiskontakteista, jonka traumoja moni käsittelee kenties loppuelämänsä. Valtava turvattomuuden kokemus, osattomuus, vetäytyminen ja vieraantuminen voi tuntua suurelta taakalta, kun olisi taas mahdollista kokoontua.

Kun kuorot pystyivät jälleen kokoontumaan, kuorot eivät olleet samalla tavalla näkyvillä kuin aikaisemmin. H5 kertoo, että eristäytymisen aikana aloittaneille opiskelijoille odotukset ja käsitys opiskelijan elämästä oli erilainen kuin ennen pandemiaa:

“It's all new to them, so they don't expect for people to be standing around, maybe rehearsing at night. They just expect “OK, go to campus. Turn on your computer, attend lectures, leave, go home, sleep, and eat.”. So that change in what do you call it, the change in what people used to do during the pandemic and to what people actually do and the social aspect of the university was compromised”

Syrjäyttäviä kokemuksia ilmenee tietenkin myös jokapäiväisessä kuorotoiminnassa. Osa kuorolaisista toi esille, että erityisesti päätöksenteon aikana kuorossa voidaan kokea objektiivista ja vieraantumista.

5.5 Yhteenveto

Alla oleva taulukko kasaa useimmin puheissa toistuneet osallisuutta käsittelevät ilmiöt, jossa selkeästi useimmiten toistuvat käsitteet ovat lihavoitu:

Vastauksissa toistuneet osallisuutta käsittelevät ilmiöt
(Raivio & Karjalainen 2013, 17 pohjalta)

"Having": hyvinvointi, turvallisuus, kulttuurinen pääoma

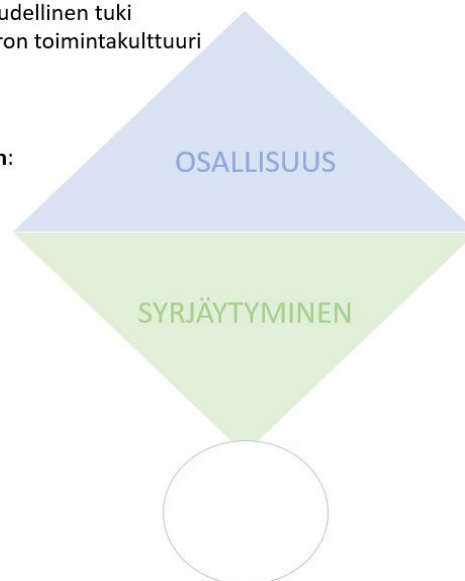
- **Kulttuurinen pääoma**
- Turvallisuus
- Mielenterveys
- Taloudellinen tuki
- Kuoron toimintakulttuuri

"Acting": Toimijuus ja valtaistuminen:

- **Musiikillinen toiminta**
- **Valtaisuus**
- **Itsetunto**
- Dialogisuus
- Sosiaalinen hierarkia
- Perinteet ja normit

"Belonging": Yhteisyys ja jäsenyys

- **Tavoitteet**
- **Sitoutuminen**
- **Musiikin yhdistävä luonne**
- **Yksilöllinen hyväksyntä ja arvostus**
- **Kohtaamiset**
- **Jaetut tunnekokemukset**
- **Muutakin kuin laulamista**

KUVIO 5 Kuorolaulajan kokemukset osallisuutta käsittelevistä ilmiöistä (Salminen 2021b, 28; Raivio & Karjalainen 2013, 17 pohjalta)

Kuten kaaviosta voidaan tulkita, päädyin erityisesti syventämään ymmärrystäni belonging-osion ilmiöitä kohtaan. Käsitteenä osallisuus on valtava, ja vauhtiin päästyä maisterintutkielma yllättää rajallisella työmäärällään. Musiikillinen toiminta muodostui tuloksissani suureksi sateenvarjokäsitteeksi kaikenlaiselle musiikilliselle toiminnalle, jossa yksilö kokee toimijuutta. Tätä käsitettä, kuten valtaisuutta, olisi voitu pilkkoa pienempiin alakäsitteisiin. Edellä mainittuja, vähemmälle tarkastelulle jääneitä näkökulmia esimerkiksi musiikilliseen toimintaan voi tarkastella esimerkiksi Salmisen osallisuuden vahvistamiseen pyrkivän kuoropedagogiikan artikkelista (2021b, 28).

Vastauksissa on toistunut narratiivi, jossa kuoroon on liitytty erityisesti musiikillisten syiden takia, mutta ajan mittaan kuoron sosiaaliseen puoleen on kiinnytty, ja sosiaalisista tekijöistä on muodostunut tärkein asia. Lähes jokaisessa haastattelussa kuvailtiin kuoroa perheeksi ja kodiksi, ja muutamassa haastattelussa tuotiin esille kuorokavereihin muodostuneiden merkityssuhteiden ainutlaatuisen

luonteen. Eräs kuorolainen kuvaili, että ns. "saman tason" kuorokavereihin ja kuoron ulkopuolisiin kavereihin suhtaudutaan eri tavalla. Kuorolaisia tulee esimerkiksi kutsuttua useammin erilaisiin tapahtumiin. Osallisuutta mahdollistava kuoroyhteisö kuvailtiin haastatteluissa yhdenvertaisena ja turvallisena ympäristönä, jossa oli luottamuksellinen ja lämmin ilmapiiri. Seuraava sitaatti kuvastaa mielestäni kuorolaisessa ilmenevää osallisuuden ja syrjäytymisen kirjoa:

“The choir doesn't need to experience that. The choir can experience that without me, so I actually need the choir more than it needs me, because any day I can be replaced as a human being because anybody can be replaced.”

Yhteiset jaetut musiikilliset sekä ulkomusiikilliset kokemukset toistuvat kertomuksissa. Tapahtumia yhdistää vahva tunnelatautuneisuus ja vahva yhteishenki. Sitoutuminen ja luottamus ilmeni äärimmillään, kun eräs kuorolainen kertoi, että useat opiskelijat saattavat jatkaa opiskelua tai jopa aloittaa uuden tutkinnon opiskelun pelkästään kuorossa pysymisen takia. Kertomuksissa on myös toistunut, että kuoro ja kuorolaisten väliset ihmissuhteet ja kohtaamisen hetket ovat ns. "pitäneet pinnalla" vaikeiden aikojen yli.

Eteläafrikkalaisten kuorolaisten taustalla oli hyvin usein aikaisempi musiikillisen yhteisöllisen toiminnan historia. Aikaisemmat myönteiset yhteislaulamisen kokemukset liittyivät usein kirkossa laulamiseen. Kirkkokuorot ja kirkon tarjoamat yhteislaulamisen tapahtumat ovat edullinen harrastus, jonka jättämä myönteinen kokemus motivoi kuoroharrastuksen jatkamiseen. Myös kuorojen vahva kilpailukulttuuri koettiin myönteiseksi ja motivoivaksi tekijäksi.

Voidaan kiteyttää, että kuorojen toimintakulttuurin pohjana näyttäisi haastattelujen perusteella olevan toisista huolta pitäminen. Kuorolaiset kokevat selkeänä sen, että he hyötyvät, kun kaikilla on mahdollisimman hyvä olla. Toimijuutta ja valtaisuutta voi ilmentyä yksilön omassa elämässä, mutta sosiaalisessa kuorokontekstissa sitä harvemmin ilmenee ilman yhteisyyden ja jäsenyyden kokemuksen läsnäoloa. Yhteisyyttä ja jäsenyyttä kokevassa kuorossa yksilön turvallisuus, hyvinvointi ja riittävä toimeentulo näyttäytyy koko kuoron tavoitteena. Kun kuorolla ja sen jäsenillä on toimijuutta ja valtaisuutta, kuorolaisilla on kykyjä, vapauksia ja mahdollisuuksia vaikuttaa kuoron ja yksilön muihin osallisuuden kokemuksiin. Kuoro näyttäytyi kuorolaisten kertomuksissa yhdenvertaisena ympäristönä.

Näyttää siltä, että turvattomammassa ympäristössä yhteisöjen merkitys kasvaa. Kuoroissa ilmenevä yhteisyys ja jäsenyys näyttäytyvät suhteessa turvallisuuteen ja hyvinvointiin, toimijuuteen ja valtaisuuteen. Oma kokemukseni Etelä-Afrikassa osoitti, että läheisten ihmisten merkitys arjessa on elintärkeä. Vertauskuvat kodista ja perheestä heijastuivat mielestäni tähän läheisten ihmissuhteiden tarpeeseen. Moni kuorolainen kertoi asuvansa kaukana kotoa, ja kuoron merkitys voi olla valtaisa.

Kuten olen aikaisemmin todennut, inhimillisen kokemusmaailman kategorisoiminen osallisuuden ja syrjäytymisen kirjoon on keinotekoinen ja rajoittunut tapa. Monessa kokemuksessa osallisuuden osa-alueet summautuvat, ja yksittäisiä osa-alueita koetaan harvemmin ilman muiden osa-alueiden kokemuksellista läsnäoloa. Esimerkiksi kulttuurisen pääoman lisääntyminen sekä esimerkiksi yhteisyyden ja musiikillisen toimijuuden kokemus ovat usein myötäeläviä kokemuksen tasoja, joten kun jotain näistä osa-alueista mainitaan, on hyvä huomioida muiden osa-alueiden todennäköinen myötävaikutus.

Tuloksia ja haastateltujen taustoja tarkastellessa, on tärkeä huomioida, että haastateltavien joukko oli pieni, ja monen kuorolaisen näkökulma jäi kuulematta. Yli puolet haastatelluista omasi taustaa kuoron hallitustoiminnassa mukana olemisesta. Kuoro on paikka, jossa hallitustoimintaan on matala kynnys osallistua, mutta toisaalta, hallituksen jäsenet edustavat vain pientä osaa kuorosta. Uskon, että tällä on vaikutusta vastauksiin: esimerkiksi valtaantumista käsitteleviä vastauksia tulee luultavasti enemmän esille hallitustoiminnassa mukana olleelta kuorolaiselta, kuin ns. "rivikuorolaiselta". Lisäksi kuorolaisten osallistumisen aika nykyisessä kuorossa vaihteli karkeasti pitkän linjan kuorolaisen ja ensimmäistä vuotta laulajana olevan välillä. Luulen, että ensimmäisen vuoden laulajien voi liittyä koronapandemiaan, ja siihen liittyvään globaaliin laulajakatoon.

6 POHDINTA

Osallisuuden kokemuksen lisääntymisen taustalla on vahvojen merkityssuhteiden muodostuminen ja ylläpitäminen, kohtaamiset sekä hyväksyvä ja arvostava ilmapiiri. Edellä mainitut asiat mahdollistuvat vuorovaikutuksellisessa ympäristössä, merkityssuhteiden muodostuessa. Vastauksien perusteella voisin lähteä syventämään teoreettista ymmärrystäni siitä, miten edellä mainitut vahvat tunnekokemukset tarkalleen muodostuvat, ja ehkä eritellä tarkemmin erilaisia osallisuuden muodostumisen muotoja kuorotoiminnan näkökulmasta.

Uskon, että jokainen kuorossa laulanut lukija kokee samaistumisen kokemuksia useisiin kertomuksiin. Olikin mielenkiintoista huomioda, kuinka paljon universaaleja kokemuksia kuorotoimintaan liittyy. Etelä-Afrikassa kuoroissa lauletaan samoista syistä kuin Suomessa. Yhteiskunnallisista ja kulttuurisista eroista johtuen kokemuksellisia eroja kuitenkin on. Uskon, että kuorokulttuurilla on Etelä-Afrikassa suurempi rooli yhteiskunnallisena vaikuttajana. Kipeiden ja epäluottamusta synnyttävien, ihmisiä erilleen ajavien kokemusten vierellä monikulttuuriset kuorot näyttävät edustavan ihmisten välisiä yhteisiä tekijöitä musiikin sekä siihen liittyvän prososiaalisen toiminnan muodossa. Joidenkin ihmisryhmien välinen kommunikointi voi olla niin tulehtunutta, että musiikki voi olla yksi harvoista keinoista löytää yhteinen sävel.

Osallisuuden osa-alueet ovat symbioottisessa vuorovaikutussuhteessa keskenään: ilman toisen tekijän olemassaoloa toisen olemassaolo vaikeutuu. Osallisuuden toteutumisen ja syrjäytymisen ehkäisemisen taustalla on tärkeää pitää mielessä osallisuuden systeemiluonteisuus. Kuten luonnon monimuotoisuudesta puhuttaessa, yksilöllä on sitä paremmat mahdollisuudet kukoistaa, mitä vuorovaikutteisempi ja monimuotoisempi turvaverkko häntä ympäröi. Osa-alueiden ja ilmiöiden rinnakkaisuuden takia tutkimuksessa haastavinta olikin miettiä tutkimustuloksien esittelemistä.

Kouluissa tapahtuneiden opetussuunnitelmauudistusten pohjalta alkaneen murroksen myötä lapsilähtöisempään ja osallistavampaan toimintakulttuuriin tottuneet lapset ja nuoret voivat kokea perinteisesti autoritäärisemmän ja kuoronjohtajavetoisen kuorotoiminnan epämieliseksi. Kuorotoiminnassakin on tapahtunut muutoksia, ja osallisuuteen on monia kanavia ja mahdollisuuksia. Toisaalta kuorossa saattaa viehättää mahdollisuus heittää aivot narikkaan ja tehdä mitä ohjeistetaan ilman tarvetta aktiiviseen vaikuttamiseen. Jokainen kuorolainen on yksilöllinen omine mieltymyksineen ja ominaispiirteineen, mutta väitän, että osallisuutta arvonaan pitävä kuoro ei pakota ketään toimimaan omia tarpeitaan ja mielihaluja vastaan. Itse asiassa osallistava ympäristö näyttäisi antavan yksilölle paremmat puitteet toimia itselle tärkeiden arvojen ja asenteiden mukaisesti, kuitenkin kunnioittaen muita yhteisön jäseniä. Sosiaalisesti osallinen yhteisö kuulee ja arvostaa jokaista yhteisön jäsentä, ja jokaisen mielipide ja toimi on arvokas.

Toimeentulo voi olla osallisuuden kokemusta mahdollistava tai rajoittava tekijä. Erityisesti kuorojen poliittisessa keskustelussa tulisi kiinnittää huomiota riittämättömän toimeentulon rajoittavaan luonteeseen. Kuoron kausimaksut, tai leiriviikonloput voivat olla yksittäiselle kuorolaiselle liian kallis, vaikka suurelle osalle summan maksaminen onnistuisi. Kuoro ei voi suoranaisesti useimmiten vaikuttaa kuorolaisen varallisuuteen, mutta on mielestäni mieltä, kuinka kuorotoiminta olisi mahdollisimman yhdenvertaista. On suuri menetys, jos kuorolainen joutuu lopettamaan kuoroharrastuksen rahallisen paineen takia.

Osallisuuden kokemusta lisää arvostava ja kunnioittava ilmapiiri, jossa jokainen kuorolainen huomioidaan yksilönä, ja huomioidaan jokaisen taustat. Jos kuorolainen joutuu ajoittain valitsemaan työt kuoron harjoitusten sijaan, on mielestäni erittäin tärkeää viestiä, että on aina hienoa nähdä treeneissä, sekä osoittaa arvostusta hänen valintaansa kohtaan: käydä töissä ja varata aikaa myös kuoroharjoituksiin. Töissä käyminen voi olla juuri kuoroharrastuksen mahdollistava tekijä esimerkiksi opiskelijalle, jonka työt painottuvat usein iltoihin.

Osallisuutta lisää, kun kuorotoiminta on sitouttavaa, mutta myös ymmärtävää ja joustavaa. Sitoutuminen luo luottamusta, mutta toisia kohtaan empaattinen suhtautuminen luo mielestäni vielä syvempää luottamusta, joka kumpuaa aidosti ihmisten välillä. Treeniaikatauluun sitoutuminen kohdistuu enemmän tavoitteellisen toiminnan luottamukseen, kun taas ymmärrys ja joustaminen luo syvemmän tason luottamusta: "Sinä olet tänään poissa, mutta tulet taas ensi kerralla. Älä huoli, minä hoidan meidän tontin! Tule terveenä takaisin.". Voi olla rankka paikka, jos kuorostemmassa joutuu laulamaan ilman kavereiden tukea, mutta poissaolevia kohtaan naljailevalle tai väheksyvälle diskurssille ei kannata antaa tilaa. Uskon, että jokainen pyrkii omissa voimavaroissaan toteuttamaan ryhmän tavoitteita ja olemaan osallinen.

Jos kuorolainen ei pysty osallistumaan tarpeeksi harjoituksiin, on tällöin keskusteltava, miten toimitaan. Osallisuuden näkökulmasta tällaisessa tilanteessa kuoronjohtajan olisi mielestäni hyvä puhua asiasta siten, että tuo realiteetit pöytään, ja antaa kuorolaisen itse tulla johtopäätökseen: pystynkö osallistumaan toimintaan, vai jättäydynkö tauolle. Kun valinta on kuorolaisen omissa käsissä, hänellä on kokemus toimijuudesta ja valtaisuudesta vaikuttaa omaan elämäänsä osana kuoroa.

Kuorot ovat vaikuttaneet valtavasti minun omaan osallisuuden kokemukseeni esimerkiksi sosiaalisen pääoman näkökulmasta. Esimerkiksi, viimeiset kaksi asuntoani on liikkunut kuoroverkoston sisällä, vaikuttaen elämäni monella osallisuuden tasolla myönteisesti. Myönteistä vyyhtiä voisi jatkaa tuntikaupalla. Tuntuu, että elämä on erityisen rikasta ympäröivien ihmisten takia, jotka jakavat merkityksiä yhdessä. On ollut hienoa päästä todistamaan, kuinka yhteisöllisen kuorotoiminnan osallistavat ilmiöt ovat globaaleja ja jaettuja universaaleita kokemuksia.

Tuntuu siltä, että Suomessa ihmisten arkiajattelussa osallisuuden kokemuksen keskiössä korostuu kokemukselliset tarpeet hyvästä toimeentuloon, perusturvallisuuteen ja hyvinvointiin. Tämä on hyvin ymmärrettävä lähtökohta, sillä toimeentulon, turvallisuuden ja hyvinvoinnin kokemukset (having) ovat elämän toimintamahdollisuuksien keskeisiä mahdollistajia tai rajoittajia. On kuitenkin huomionarvoista, että ilman muita osatekijöitä osallisuuden kokemus on puutteellinen: voit kokea olevasi terve miljonääri ja asua turvallisella asuinalueella, mutta samalla kokea elämäsi äärimmäisen merkityksettömäksi ja yksinäiseksi. Etelä-Afrikassa todistin, että toimivien yhteisöjen merkitys onnellisen elämän mahdollistajana on suurempi, kuin usein annetaan ymmärtää.

Toivon, että maailmassa, jossa vakainpina pidetyt kokemustasot toimeentulosta, turvallisuudesta ja hyvinvoinnista voivat Suomessakin muuttua silmänräpäyksessä, ihmiset opettelisivat kiinnittämään entistä enemmän huomiota kaikkiin osallisuuden kokemuksen osa-alueisiin. Kannustan sinua, lukija, suuntaamaan omaa ja muiden huomiota asioihin, joihin omalla toiminnalla on helpompi vaikuttaa. Voit lähteä liikkeelle esimerkiksi yhteisöllisen kuoroharrastuksen aloittamisella, joka on pomminvarma metodi osallisuuden kokemuksen lisäämiseen.

Lähteet

- Allardt, E. (1976), *Hyvinvoinnin ulottuvuuksia*. Porvoo: WSOY.
- Barrett, M., J. (2017). *Exploring choristers' perceptions of a university choir as potential for social capital and personal value*. Pretorian yliopisto. Musiikin laitos. Väitöskirja.
- Bartolome, S. J. (2018). "We sing to touch hearts": Choral musical culture in Pretoria East, South Africa. *Research studies in music education*, 40(2), 265-285. Haettu 23.3.2023 osoitteesta <https://doi.org/10.1177/1321103X18768101>
- Coffman, D.D. (2006). *Voices of experience: Interviews of adult community band members in Launceston, Tasmania, Australia*. International Journal of Community Music. Haettu 22.3.2023 osoitteesta: <http://www.intljcm.com/articles/Volume%204/Coffman/Coffman.pdf>
- Drakensberg Boys Choir School (2023). Haettu 25.8.2023 osoitteesta <https://dbchoir.com/web/>
- Delius, J. A. M., & Müller, V. (2023). *Interpersonal synchrony when singing in a choir*. *Frontiers in psychology*, 13, 1087517. Haettu 15.9.2023 osoitteesta: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1087517>
- Eskola, J., Vastamäki, J. (2015). Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola (Toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu : virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (4. uud. ja täyd. p.). PS-kustannus.
- Filia, K. M., Jackson, H. J., Cotton, S. M., Gardner, A., & Killackey, E. J. (2018). What Is Social Inclusion? A Thematic Analysis of Professional Opinion. *Psychiatric rehabilitation journal*, 41(3), 183-195. Haettu 23.3.2023 osoitteesta <https://doi.org/10.1037/prj0000304>
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P., & Sinivuori, E. (2009). *Tutki ja kirjoita* (15. uud. p.). Tammi.
- Hirsjärvi, S., & Hurme, H. (2000). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö* (4. painos). Yliopistopaino.
- Isola, A., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S., & Keto-Tokoi, A. (2017). *Mitä osallisuus on?: Osallisuuden viitekehystä rakentamassa*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

- Jones, P.M. (2010). *Developing social capital: a role for music education and community music in fostering civic engagement and intercultural understanding*. *International Journal of Community Music*, 3 (2), 291-302.
- Johnson, J. K., Louhivuori, J., Stewart, A. L., Tolvanen, A., Ross, L. & Era, P. (2013). *Quality of life (QOL) of older adult community choral singers in Finland*. *International Psychogeriatric / IPA*, 25 (7), 1055-1064.
- Okigbo, A. C. (2010). *Musical Inculturation, Theological Transformation, and the Construction of Black Nationalism in Early South African Choral Music Tradition*. *Africa today*, 57(2), 42-65. Haettu 24.3.2023 osoitteesta <https://doi.org/10.2979/africatoday.57.2.42>
- Opetushallitus (2023). *Kulttuurin käsite*. Haettu 21.8.2023 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/oppimateriaali/miina-ja-ville-opettajan-oppaita/miina-ville-ja-kulttuurin-arvoitus-7#:~:text=Kulttuuri%20tarkoittaa%20yhteis%C3%B6n%20tai%20koko,substansiivista%20cultura%2C%20joka%20tarkoittaa%20viljelyst%C3%A4>.
- Louhivuori, J., Salminen, V. & Lebaka, E. (2005). 'Singing together': A crosscultural approach to the meaning of choirs as a community. Teoksessa P., S. Campbell (toim.), *Cultural Diversity in Music Education - Directions and challenges for the 21st century*. Australian Academic Press Pty Ltd.
- Löfström, J., Malama, M., Mattila, P., Sinisalo, L.-M., Elo, S. & Kivinen, K. (2018). Tärkeintä on koettu osallisuus. Se syntyy, kun oma tarina rakentaa koulun yhteistä kertomusta. Teoksessa M. Rautiainen, O. Moisio & P. Männistö (toim.), *Kohti parempaa demokratiaa: Euroopan neuvoston demokratiakulttuurin kompetenssit kasvatuksessa ja opetuksessa*, 55-61. Jyväskylän yliopisto, opettajankoulutuslaitos.
- Odena, O. (2023). *The role of music in social projects: An introduction to its well-being benefits*. *A life in the day*, 27(3), 210-219. Haettu 15.9.2023 osoitteesta <https://doi.org/10.1108/MHSI-01-2023-0013>
- Pitts, S. (2005). *Valuing musical participation*. Aldershot: Ashgate Publishers.
- Poplawska, M. (2020). *Performing faith: Christian music, identity and inculturation in Indonesia*. Routledge.
- Puhakka, A. (2022). *Henkilökohtainen päiväkirja*.
- Putnam, R.D. (1995). *Bowling alone: America's declining social capital*. *Journal of Democracy*, 6 (1), 65-78.
- Putnam, R.D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon and Schuster.
- Raivio, H. & Karjalainen, J. (2013). *Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat!* Teoksessa T. Era, (toim.), *Osallisuus: Oikeutta vai pakkoa?*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Rantala, I. (2015). *Laadullisen aineiston analyysi tietokoneella*. Teoksessa V. Laine & J. Aaltola (Toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (4. uud. p.). PS-kustannus.
- Salminen, S. (2021a). *Musiikkiharrastuksella osallisuuteen*. Jyväskylän yliopisto. Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos. Väitöskirja.

- Salminen, S., Opettajankoulutuslaitos, Musiikin, t. j. k. t. l., Education, D. o. T., Department of Music, A. a. C. S., Musiikkikasvatus, & Education, M. (2021b). *Kuoropedagogiikkaa uusin silmin: Tavoitteena osallisuus ja taiteellinen taso*. Taideyliopisto.
- Salminen, S., van der Sandt, J., Musiikin, t. j. k. t. l., Opettajankoulutuslaitos, Department of Music, A. a. C. S., Education, D. o. T., . . . Education, M. (2020). *Benefits of singing reflected in the conceptual framework of social inclusion*. Libreria Musicale Italiana.
- Skyttner, L. (2006). *General systems theory: Problems, perspectives, practice*. Haettu 30.3.2023 osoitteesta <https://doi.org/10.1142/5871>
- Stolp, E., Moate, J., Saarikallio, S., Pakarinen, E., & Lerkkanen, M. (2022). Exploring agency and entrainment in joint music-making through the reported experiences of students and teachers. *Frontiers in psychology*, 13, 964286. Haettu 17.3.2023 osoitteesta <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.964286>
- Thompson, L. M. (1996). *A History of South Africa*. Yale University Press.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Uotinen, J. (2023). *Autoetnografia*. Tietoarkisto. Haettu 17.4.2023 osoitteesta <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/teoreettis-metodologiset-viitekehykset/autoetnografia/>
- Williams, E., Jetten, J., & Dingle, G. A. (2023). Audiences' emotional response to choir singing by people living with mental health conditions. *Psychology of music*, 30573562311530. Haettu 15.9.2023 osoitteesta <https://doi.org/10.1177/03057356231153065>

LIITTEET

LIITE 1

Puolistrukturoidun teemahaastattelun rakenne (englanniksi), jossa haastatteluun jälkeen lisätyt tarkentavat huomiot kursivoituna:

- 1) Tell me about your choir singing experiences and your history as a chorister.
  - a. (*Tarkentava tukikysymys*) Have you sung in choirs before this choir and for how long? Do you sing outside of the choir?
- 2) What has been your experience of being a member of **choir*?
- 3) What is the meaning of choral singing to you / why do you sing in a choir?
- 4) Do you feel that your doing is significant in the choir? Could you please describe?
- 5) Do you feel that you are trusted and needed in the choir?
- 6) Do you feel that you can influence the decisions and actions of the choir?
- 7) Do you feel that you can influence your own actions in the choir?
- 8) What are your goals as a choir?
- 9) Do you experience a sense of belonging in the choir? Can you describe how?
  - a. (*Tässä vastauksessa ilmeni usein pandemian merkitys, joten otin tämän lisäkysymyksen mukaan toisesta haastattelusta*) How did the pandemic affect on the sense of belonging. The start and after you got to practise again.
- 10) What do you do to get to know the other choristers?
  - a. Which functions in the choir activities have supported you in learning to know the other choristers? Please describe.
- 11) What is the meaning of the relationships that you have got in the choir?
- 12) What makes you feel strong belonging in choir activities?
  - a. Example?
- 13) Do you have any specific song in the choir in which you feel strong belonging?

*Kyseinen kuoro, jossa kuorolainen laulaa